

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

Veronika Žižková

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Řízení o pozůstalosti a související judikatura Nejvyššího soudu
Bakalářská práce

2024

Veronika Žižková

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Žižková**
Osobní číslo: **E21425**
Studijní program: **B0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Veřejná ekonomika a správa**
Téma práce: **Řízení o pozůstalosti a související judikatura Nejvyššího soudu**
Zadávající katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je deskripce právní úpravy dědictví a řízení o pozůstalosti v současnosti a v historických souvislostech. Součástí práce bude analýza judikatury Nejvyššího soudu týkající se řízení o pozůstalosti.

Osnova:

- Uvedení do dědického práva.
- Vymezení základních pojmů.
- Proces dědického řízení obecně.
- Judikatura Nejvyššího soudu k danému tématu.

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tisková/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BEDNÁŘ, Václav. Testamentární dědická posloupnost. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 301 s. ISBN 978-80-7380-292-9.
FIALA, Josef. Občanské právo: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.8.2006. Praha: ASPI, c2006. Meritum (ASPI). ISBN 80-7357-212-5.
MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUŽIKÁŘ. Dědické právo v teorii a praxi. Praha: Leges, 2011. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-79-0.
SCHELLE, Karel. Základy občanského práva. 2., upr. a rozš. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-066-8.
WELLECH, Eliška. Vymejte se v dědickém řízení: vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2014, 62 s. ISBN 978-80-2650-218-0.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Martin Šmíd, Ph.D.**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2024**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. září 2023

Prohlašuji:

Práci s názvem Řízení o pozůstalosti a související judikatura Nejvyššího soudu jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 26. 4. 2024

Veronika Žižková v. r.

PODĚKOVÁNÍ

V první řadě bych chtěla poděkovat mému vedoucímu práce JUDr. Martinu Šmídovi, Ph.D. za cenné rady při psaní bakalářské práce a za jeho ochotu a vřelý přístup. Dále bych chtěla poděkovat rodině a všem blízkým za jejich podporu.

ANOTACE

Práce se týká řízení o pozůstalosti se zaměřením na novou úpravu Občanského zákoníku, která je účinná od 1. 1. 2014. V návaznosti na výklad dědického práva a řízení o pozůstalosti je v práci analýza judikatur Nejvyššího soudu, která korespondují s právní úpravou Občanského zákoníku zákona č. 89/2012 Sb.

KLÍČOVÁ SLOVA

dědic, řízení o pozůstalosti, pozůstalost, nejvyšší soud

TITLE

Probate proceedings and related case law of the Supreme Court

ANNOTATION

The thesis deals with inheritance proceedings with a focus on the new Civil Code, which is effective from 1 January 2014. In connection with the interpretation of inheritance law and inheritance proceedings, the thesis analyses the case law of the Supreme Court, which corresponds to the legal regulation of the Civil Code of Act No. 89/2012 Coll.

KEYWORDS

heir, probate proceedings, probate, supreme court

OBSAH

ÚVOD.....	12
1. Historický vývoj a zařazení dědického práva.....	13
2. Dědické právo.....	15
2.1. Základní pojmy	16
2.1.1. Zůstavitel	16
2.1.2. Dědic	16
2.1.3. Pozůstalost	17
2.1.3.1. Správa pozůstalosti	17
2.1.3.2. Rozdělení pozůstalosti	17
2.1.4. Dědická způsobilost.....	18
2.1.5. Zřeknutí se dědictví	18
2.1.6. Odmítnutí dědictví	19
2.1.7. Vzdání se dědictví.....	19
2.2. Dědické tituly.....	20
2.2.1. Závěť	20
2.2.1.1. Pořizovací nezpůsobilost	21
2.2.2. Vydědění	22
2.2.3. Dědická smlouva.....	24
2.2.4. Zákonná posloupnost	25
2.3. Odkaz	27
2.4. Nabytí dědictví.....	27
2.4.1. Potvrzení dědictví	28
3. Řízení o pozůstalosti.....	29
3.1. Místní příslušnost.....	29
3.2. Soudní komisaři	29

3.3.	Účastníci řízení o pozůstalosti	30
3.4.	Rozhodnutí.....	31
3.4.1.	Opravné prostředky.....	31
3.5.	Zahájení řízení	32
3.5.1.	Předběžná šetření	32
3.5.2.	Zastavení řízení.....	33
3.6.	Komu svědčí právo na dědění.....	33
3.7.	Soupis pozůstalosti	33
3.8.	Rozhodnutí o dědictví.....	34
3.9.	Likvidace pozůstalosti	35
3.10.	Úschovy v řízení o pozůstalosti	36
4.	Judikatura Nejvyššího soudu.....	37
4.1.	Nejvyšší soud.....	37
4.2.	Uvolněný dědický podíl (usnesení sp. zn. 21 Cdo 1843/2016)	38
4.3.	Dovolání trpící vadami (usnesení sp. zn. 24 Cdo 4107/2018-287)	41
4.4.	Přiznání dědického titulu zákonnému dědici (usnesení sp. zn. 24 Cdo 1037/2022-157)	42
4.5.	Přípustnost dovolání (usnesení sp. zn. 30 Cdo 21/2016).....	47
4.6.	Vydědění nepominutelného dědice (usnesení sp. zn. 24 Cdo 2823/2023-106).....	50
	ZÁVĚR.....	53

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vydaná rozhodnutí Nejvyššího soudu od 1. 1. 2014 k tématu řízení o pozůstalosti37

SEZNAM ZKRATEK

o. s. ř. – zákon č. 99/1963 Sb. ve znění účinném od 1. 1. 2022, Občanský soudní řád

o. z. – zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

z. ř. s. – zákon č. 292/2013 Sb., Zákon o zvláštních řízeních soudních

ÚVOD

Tématem práce je řízení o pozůstalosti a analýza judikatury Nejvyššího soudu. Nejvyšší soud je vrcholným orgánem v občansko-právních vztazích a rozhoduje v případě podání mimořádných prostředků. Nejprve se v práci budu věnovat krátkému historickému vývoji dědického práva od práva římského, následovaného problematikou dědického práva hmotného. První kapitoly se budou týkat toho, kdy dochází ke vzniku dědického práva a vymezení základních pojmů, které jsou následně v práci použity, a se kterými se dědické právo pojí. Další část práce bude věnována řízení o pozůstalosti, tj. dědickému právu procesnímu, tedy jak probíhá řízení o pozůstalosti, co je likvidace dědictví, kdo může být účastníky řízení nebo jaké řádné opravné prostředky lze podat v rámci řízení o pozůstalosti. V poslední části práce budu analyzovat judikaturu Nejvyššího soudu, kolik usnesení, s jakými klíčovými slovy Nejvyšší soud vydal od roku 2014 a jaká ustanovení jsou v dovolacím řízení využívána.

Cílem práce je deskripce právní úpravy dědictví a řízení o pozůstalosti v současnosti a v historických souvislostech. Součástí práce bude analýza judikatury Nejvyššího soudu týkající se řízení o pozůstalosti. V práci se budu snažit postupovat tak, abych cíl práce naplnila.

1. Historický vývoj a zařazení dědického práva

Ustanovení dědického práva najdeme v zákoně č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, přesněji v hlavě III. - Dědické právo. Dědické právo patří mezi absolutní majetková práva a jeho postavení je v civilním právu velmi důležité. Jak říká Občanský zákoník působí absolutní majetková práva proti všem, pakliže nestanoví zákon jinak. (zákon č. 89/2012 Sb.)

Moderní pojetí dědického práva by mělo stále uplatňovat principy právníka Emanuela Tilsche, který se těmito principům věnoval ve své vědecké práci před více jak sto lety. Mezi tyto principy patří:

- 1) **princip zachování hodnot** – dědické právo úzce souvisí s odvětvím soukromého vlastnictví a očekává právní pořádek, který ze soukromého práva vyplývá. Tento princip generuje sounáležitost mezi generacemi, která přesahuje délku života.
- 2) **princip přechodu hodnot na jednotlivce** – socialistické smýšlení tento princip částečně ignorovalo, příkladem může být dědění jen v rámci testamentů. Celkově bychom tento princip mohli charakterizovat jako smysl péče, kterou dává zůstavitel svému majetku, podněcuje jej k úspornosti, a aby dbal na vztahy se svými nejbližšími. (FIALA, 2006)

Současná úprava dědického práva má hned několik předchůdců. Vychází z úpravy Obecného zákoníku občanského z roku 1811, který vycházel přímo z římského práva. Římané totiž začali upřednostňovat zůstavitelovu poslední vůli. Zjišťovali, že majetek určuje postavení obyvatel v zemi a že je majetek důležitou součástí společnosti jako takové a její ekonomiky. Tady také vznikala idea ochrany soukromého vlastnictví. Zůstavitel tak měl možnost určit, kdo bude jeho nástupcem a komu připadne jeho majetek. Již od samého začátku samozřejmě platilo, že aby tento testament byl platný, bylo třeba dodržet určité náležitosti a formality. Rozhodnutí o poslední vůli prostřednictvím závěti dávalo zůstaviteli volnost v tom, jak velký díl má připadnout kterému dědici, popřípadě uvalení podmínky pro získání dědictví. I římské právo počítalo s nepominutelným dědicem, který dědil formou jak zmíněné závěti, tak i odkazem či věna. Nepominutelný dědic tak měl zaručit omezení absolutnosti projevené vůle zůstavitele.

Výraznou změnou dědické právo prošlo po roce 1948, kdy celé civilní právo prošlo rekodifikací, která byla důsledkem změny politické situace na českém území. Téhož roku byla v květnu zřízena rekodifikační komise, aby přepracovala kodex civilního práva, který by vyhovoval socialistickému vnímání civilního práva. Rekodifikace se odehrávala v době revoluce, kdy se projevoval velký sovětský tlak. Touha po moci vedla k tomu, že lidem bylo omezeno soukromé vlastnictví, a to jak za jejich života, tak samozřejmě i po jejich smrti. Zde

můžeme vidět velké odchýlení od práva římského, které bylo patrné již na první pohled. Testamentární posloupnost byla upozaděna za posloupností intestátní, která měla posílit rodinné vztahy. Další odlišnost, kterou lze v této úpravě spatřit je ta, že zde byla omezena možnost kladení podmínek zůstavitelem. Od roku 1950 byl omezen i odkaz. Odkaz se od počátku římského pojetí dědického práva těšil velké oblibě a to i mimo členy rodiny. Často pak nastala situace, že bylo pořízení pro případ smrti zatíženo hned několika odkazy. Římané však přišli s úpravou, která nařizovala zůstaviteli nechat jednu čtvrtinu majetku nezatíženou odkazy. Vydědění, které má opět kořeny již v římském právu, nebylo zamýšleno jen jako trest, ale i jako prevence na ochranu závěti. Vydědění bylo často dítě zůstavitele, které se narodilo již po sepsání testamentu, aby jej neohrozilo. Novela zákona pak stanovila v platnost důvody, pro které lze nepominutelného dědice vydědit. Ovšem důkazní břemeno na jejich dokazování leželo na dědici samém. Komunisté usilovali o to, aby obyvatelé upustili od touhy po soukromém vlastnictví i touhy po dědickém právu. Což by v ideálním případě posílilo rodinné vazby.

Druhá rekodifikace v roce 1964, ze které vznikl zákon č. 40/1964 Sb., u nás měla trvání téměř půl století. Právní úprava byla přijata 26. února 1964 a nabyla účinnosti 1. dubna 1964. Inspirována byla tato úprava jejím předchůdcem, občanským zákoníkem č. 141/1950 Sb., který ovšem zastával odlišné zásady a principy, než hájila středoevropská kodifikace občanského práva, což se výrazně odlišovalo od úprav evropské kultury. Vymezení dědické pozůstalosti se ve starém zákoně značně zkrátilo, a to na 27 paragrafů na celá dědické právo. V úpravě můžeme najít kdy je možné dědictví nabýt, kdy jej lze odmítnout, kdy je dědic nezpůsobilý, vydědění, přechod dluhů na dědice, dědění ze zákona, dědění ze závěti, kdo může být správcem dědictví, potvrzení dědictví, vypořádání dědiců a ochranu oprávněného dědice. Celé zjednodušení zákona mělo být z důvodu jednodušší interpretace čtenáři, účinek to ale mělo mnohdy opačný. Pro srovnání současný nový Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. se dědickým právem zabývá zhruba ve 246 paragrafech.(BEDNÁŘ, 2011; www.em.muni.cz; www.law.muni.cz)

Nový občanský zákoník s sebou přinesl znovu navrácení vlastnického práva zůstaviteli, které bude odrážet zaručená práva v Listině základních práv a svobod. Taktéž poskytl zůstaviteli větší svobodu při rozhodování o jeho poslední vůli. Dřívější závěť a dědění ze zákona se rozšířilo o dědickou smlouvu, která byla do občanského zákoníku znovu navrácena. S novou úpravou zákona může dědit osoba i v rámci odkazu, to v minulé úpravě vůbec neexistovalo. Velké změny se například dočkala i zákonná dědická posloupnost, kde se rozrostl okruh osob, které mohou dědit. Současná úprava preferuje vlastnické právo, a proto upřednostňuje, aby

dědictví získali zůstavitelovy vzdálenější příbuzní, namísto, aby případné dědictví propadlo státu. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

Zařazení dědického práva

Ustanovení dědického práva, přesněji jeho hmotněprávní ustanovení, najdeme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, přesněji v hlavě III. - Dědické právo. Procesní úpravu dědického práva upravuje zákon č. 292/2013 Sb., Zákon o zvláštních řízeních soudních. Dědické právo můžeme řadit mezi práva soukromá a jejich jedinečnou povahu jim může potvrdit pouze zákon. Dále bychom jej mohli zařadit mezi majetková práva, kam spadají i absolutní majetková práva, jejichž postavení je v civilním právu velmi důležité. Absolutní majetková práva jsou pak ta, která působí proti všem, pakliže nestanoví zákon jinak. Subjekt se o ně nemusí hlásit a musí být ze zákona zohledněny, zároveň platí, že se strany musí držet předepsané zákonné úpravy. To je přesný opak práv relativních majetkových, kde platí volnost v ujednáních mezi stranami, pakliže je to v mezích zákona. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018; ZÁKON Č. 89/2012 SB.)

2. Dědické právo

Vznik dědického práva nastává v případě smrti zůstavitele a zahrnuje právo dědice na pozůstalost nebo poměrný podíl z ní. V okamžik smrti zůstavitele představuje pozůstalost celé jeho jmění, ale i jeho závazky. Kromě zůstavitelova vlastnictví na dědice mohou přecházet i práva a povinnosti. Dědit lze na základě jednostranného pořízení pro případ smrti nebo na základě dědické smlouvy, která představuje dvoustranný akt. Souhrnně těmto pořízením pro případ smrti říkáme dědické tituly a lze je použít i všechny najednou. Ve většině případů to bude ve chvíli, kdy některý z použitých titulů nezahrne celou pozůstalost zůstavitele. Zůstavitel může sepsat poslední vůli neboli závěť, ve které uvede svá přání, jakému dědici připadne určitý díl z pozůstalosti a k přání zůstavitele se pak přihlédne. (PLECITÝ A KOL., 2018); ZÁKON Č. 89/2012 SB.)

V rámci dědického práva existuje i úprava ve formě předpisů, kterou vydal Evropský parlament a Rada EU. Týkají se především určení příslušnosti zůstavitele a přijímání veřejných listin v okruhu dědického práva. Předpisy jsou platné od roku 2015, a to ve všech zemích Evropské unie s výjimkou Irska a Dánska. Dle tohoto předpisu se dědické právo uplatňuje podle země národnosti zemřelého. V případě více státních příslušenství zůstavitele si může sám vybrat dědické právo které země bude upravovat jeho pozůstalost. Ovšem zákon o mezinárodním

právu soukromém udává, že se většinou postupuje podle obvyklého pobytu zůstavitele v okamžik smrti. To v praxi znamená, že pokud byl zůstavitel českým občanem a je ním i alespoň z dědiců, použije se právní řád České republiky. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.1. Základní pojmy

2.1.1. Zůstavitel

Osoba, po jejíž smrti se její majetek stává součástí dědického řízení. Zůstavitelem může být pouze fyzická osoba, protože osoba právnická neumírá, nýbrž zaniká. Právo rozhodnout o svém majetku, respektive o tom, komu případně určitá část zůstavitelova jmění se váže jen a pouze k osobě zůstavitele a je to jeho osobní právo. Zůstavitel nemůže svěřit vyhotovení závěti, nebo jiného pořízení pro případ smrti, nikomu jinému a ani nelze, aby vyjádřil souhlas s pořízením pro případ smrti, které by bylo sepsané někým jiným. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018; WELLECH E., 2014)

2.1.2. Dědic

Osoba, na kterou přechází pozůstalost, ať už je to fyzická osoba, právnická osoba nebo může být dědicem i stát. Na dědice může přejít celá pozůstalost nebo jen její část. Dědit lze na základě dědické smlouvy, poslední vůlí zůstavitele, ze zákona nebo lze popřípadě zkombinovat vše dohromady. (MALAST, SVOBODA A KOL., 2017; WELLECH E., 2014)

Nepominutelný dědic – Osoba, která díky svému příbuzenskému vztahu k zůstaviteli, nemůže být zbavena práva na dědictví, vyjma případu vydědění takového dědice. Má právo na povinný díl z pozůstalosti a je zcela na jeho uvážení, zda nárok na povinný díl v dědickém řízení využije. Má nárok na peněžní částku, která odpovídá hodnotě jeho povinného dílu, nikoliv část z pozůstalosti. Dědic, který je nezletilý, má nárok na alespoň tři čtvrtiny zákonného podílu a zletilý dědic má právo alespoň na čtvrtinu zákonného podílu. Nejlepší je, když zůstavitel na nepominutelného dědice myslí ve svém pořízení pro případ smrti, a to v rozsahu jaký činí jeho povinný díl. Odkaz nebo pozůstalost by neměla být zatížena nějakou podmínkou anebo omezením pro získání dědictví. Zůstavitel by v takovém případě musel v závěti uvést, že má dědic právo dědictví přijmout i se zmíněnou podmínkou či nikoli. Pokud tak zůstavitel neučinil, bude se podmínka vztahovat jen na dědictví mimo povinný díl. Toto omezení však není platné, pokud by dědic z určitých důvodů nedědil. Závěť je platná i v případě, že zůstavitel nepominutelného dědice do závěti nezahrnul. Nepominutelný dědic má nárok

na peněžní vyplacení své části povinného dílu z dědictví od dědiců, kteří dědí na základě závěti. Zůstavitelova manželka nepominutelným dědicem není, jejich děti pak už ano. (PLECITÝ A KOL., 2018 NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.1.3. Pozůstalost

Pozůstalostí se rozumí celé jmění zůstavitele, které představuje jak jeho majetek, tak i případné dluhy. Do pozůstalosti se nezahrnují práva a povinnosti, která přímo souvisí s osobou zůstavitele, tedy připadají výlučně jemu, pokud soud nestanoví opak. Za aktiva pozůstalosti se považuje celkový zůstavitelův majetek, věci, které občanský zákoník za věci uznává. Do pasiv pak lze zahrnout zůstavitelovy dluhy, ať už ty, které vznikly před jeho smrtí, nebo ty, které vznikly až po jeho smrti, např. v souvislosti s jeho pohřbem, uzná-li tak zákon. Spadají sem i dluhy patřící do společného jmění manželů. Pozůstalost, která připadá dědici se nazývá dědictví. Je-li dědiců více, pozůstalost se selektuje na konkrétní dědictví, pokud ale je dědic sám, dědictví se s pozůstalostí shoduje. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.1.3.1. Správa pozůstalosti

Jelikož je zde určitá časová prodleva mezi okamžikem úmrtí zůstavitele a okamžikem, kdy soud přiznává dědici získání dědictví, je potřeba definovat správce pozůstalosti. Spravovat dědictví může vykonavatel závěti, správce pozůstalosti nebo některý z dědiců. První přichází v úvahu správce, kterého určil sám zůstavitel. V případě, že zůstavitel žádného správce dědictví neurčil, bude se o pozůstalost starat ten, kdo vykonal závěť. V situaci, kdy existuje více dědiců, starají se o dědictví všichni společně, pakliže si nesjednali jinak. Správce pozůstalosti se o majetek stará tzv. prostou správou. Dle občanského zákoníku by měl správce cizího majetku správou prostou o majetek pečovat tak, aby byl v co nejlepším stavu. Pak tu máme i správu plnou, která nám říká, že by správce majetku měl usilovat o rozšíření vlastnictví. V případě, že by dědicové vyslovili souhlas, může správce jednat i v rámci správy plné. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.1.3.2. Rozdělení pozůstalosti

Pod pojmem rozdělení pozůstalosti si můžeme představit alokování konkrétního majetku dědicům, který spadá do pozůstalosti. Při dělení pozůstalosti mezi jednotlivé dědice, bude přihlížet přednostně k vůli zůstavitele, kterou vyjádřil ve svém pořízení pro případ smrti. Rozdělit pozůstalost může osoba, kterou zůstavitel označil, aby jí byla

nebo je určena na základě zákona. Zákon připouští zásadu, která ukazuje na fakt, že se vždy přihlédne k projevené vůli zůstavitelem. Pokud budou dědici dědit v rámci dědické zákonné posloupnosti, nemůže zůstavitel logicky určit velikosti podílů pro jednotlivé dědice, protože si nepořídil některé z pořízení pro případ smrti. Dědici se mohou sami dohodnout, jak si pozůstalost rozdělí, ovšem jen za předpokladu, že tato dohoda bude uznána soudem. A to samozřejmě v případě, že bude korespondovat s přáním zůstavitele. Občanský zákoník také vyžaduje, aby touto dohodou dědiců byla rozčleněna celá pozůstalost, která je dědicům známa. V rámci dohody si mohou dědici také sjednat vyrovnání s nepominutelným dědicem, který by měl být součástí této dohody. Jsou však případy, kdy nepominutelný dědic součástí dědického ujednání nebude, a to v případě, že byl zůstavitelem opomenut a náleží mu právo pouze na povinný díl, nebo v případě, že zůstavitel určil nepominutelného dědice jako odkazovníka. V situaci, kdy není soudu známa cena určité věci, soud ji ocení sám, dle svého odhadu. Při dělení pozůstalosti pak celou pozůstalost vyčíslí a určí jednotlivé podíly dědiců. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.1.4. Dědická způsobilost

Dědicem se může stát kdokoliv za celý život. Způsobilým se stává již po narození. A jak uvádí Plecítý a kol. (2018) “Na počaté dítě se hledí jako již na narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům.” Dědická způsobilost zaniká samozřejmě smrtí člověka.

Během života se dědic ovšem může stát nezpůsobilým. Překážkou může být vydědění, negativní závěť nebo zřeknutí se dědického práva. Dědic nemůže dědit, pokud se dopustil činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předku, jeho potomku, jeho manželu nebo se dopustil takového činu proti zůstavitelově poslední vůli. (MALAST, SVOBODA A KOL., 2017; WELLECH E., 2014)

2.1.5. Zřeknutí se dědictví

Mezi zůstavitelem a dědicem může vzniknout smlouva, ve které se svého dědického práva dědic zřekne buď úplně nebo částečně. Jde o dvoustranný právní akt, může tedy vzniknout za života zůstavitele a musí s tím obě strany souhlasit. Dědic se sám nemůže za života zůstavitele dědictví zříci. Tento akt umožňuje až nový občanský zákoník a říká se tomu renunciaci. Zde platí, že pokud se dědic svého dědictví zřekl nemůžou dědit ani jeho potomci. Smlouvou se dědic zřiká i povinného dílu z dědictví, ovšem kdyby se zřekl jen práva na povinný díl, nebude automaticky vyloučen i ze zákonné posloupnosti.

Smlouvu lze aplikovat i tak, že se dědic zřekne svého práva na dědictví ve prospěch někoho jiného. Je nutné, aby byla vyhotovena jako veřejná listina, proto musí o ní být záznam u notáře. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.1.6. Odmítnutí dědictví

Tak jako má právo zůstavitel rozhodovat o svém majetku a pozůstalosti, tak má i dědic právo se rozhodnout, zda dědictví chce přijmout nebo jej odmítne. To má význam, pakliže jsou s dědictvím spojeny velké dluhy zůstavitele a hodnota dluhů je vyšší než hodnota majetku. Vždy lze odmítnout celé dědictví, nikoliv jen jeho část. Je to jednostranný právní akt, který je uskutečnitelný až po zůstavitelově smrti. Pokud dědic dědictví odmítne, nahlíží se na něj, jako by dědictví nikdy nezískal. Předchozí úprava dědického práva vyžadovala dědicův výslovný souhlas, že dědictví přijímá, nyní je tomu naopak a dědic výslovně dědictví odmítá. Dědic by si měl řádně promyslet, jestli opravdu chce dědictví odmítnout, protože jeho rozhodnutí je konečné a už nelze vzít zpět. Nelze své rozhodnutí ani změnit v případě, že dědic dědictví neodmítne a později okolnosti ukáží, že zde existují i dluhy zůstavitele. Dědic musí přijmout odpovědnost za tyto pasiva zůstavitele, ale lze odpovědnost redukovat výhradou soupisu dědictví. Dědic může učinit ústní prohlášení o odmítnutí dědictví do protokolu u notáře nebo zaslat písemné prohlášení, ovšem v zákoně stanovené lhůtě. Tato lhůta se počítá ode dne, kdy byla dědici soudem doručeno, že možnost odmítnutí dědictví existuje a tato lhůta činí jeden měsíc. Existuje ovšem i výjimka, která je stanovena zákonem, a to v případě, že by dědictví odmítal nepominutelný dědic, ten by mohl dědictví odmítnout s výjimkou povinného dílu z dědictví. V praxi má nepominutelný dědic celkem tři možnosti, a to buď dědictví odmítnout úplně celé (odmítne i svou část povinného dílu), nebo může odmítnout jen část, a to jeho povinný díl, nebo dědictví neodmítne a nechá si ho celé. (MALAST, SVOBODA A KOL., 2017; NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.1.7. Vzdání se dědictví

Dědic se může vzdát svého podílu v dědictví ve prospěch jiného dědice, tedy jen za předpokladu, že již dědictví neodmítl. Pro vzdání se podílu z dědictví dědic nepotřebuje svolení od soudu nebo jiného z dědiců, ale je třeba jej provést v rámci soudního řízení nebo prohlášením do protokolu. Dědictví se lze vzdát jak v případě zákonného dědice, tak i dědice, který dědí na základě poslední vůle zůstavitele. Jestliže zde existuje skutečnost, že dědic svůj podíl výslovně odmítl pohlíží se na něj, jako by dědictví nikdy nezískal, proto o své části už nemůže nijak dál rozhodovat, tedy nemá ani možnost se

svého dědického vzdát ve prospěch někoho jiného. Ruku v ruce s přijetím dědictví jde i následné nabytí vlastnictví tohoto dědictví. Při odmítnutí dědictví automaticky přichází na řadu dědicovi potomci, s čímž mohou vznikat komplikace. Problém nastává ve chvíli, když jsou potomci nezletilí. Proto nový občanský zákoník umožňuje právě vzdání se dědictví ve prospěch někoho jiného. Dědic, který se vzdává dědictví tak může projevit svou vůli. Pokud by zůstavitel zřídil příkaz s podmínkou, kterou musí dědic před nabytím dědictví splnit, vzdáním se dědictví se tato podmínka neruší. Povolání dědic musí tuto podmínku rovněž splnit, aby mohl nabýt dědictví. Pokud by se jednalo o podmínku, která by měla očividně dědice obtěžovat a stěžovat mu život (např. nařízení manželství nebo setrvání v manželství, je to velký zásah do soukromí dědice), soud rozhodne, jestli se k takové podmínce bude dál přihlížet a popřípadě ji může zrušit. Důvodová zpráva ovšem myslí i na nepoctivého dědice, který se chtěl vzdát dědictví, aby nemohl splatit dluhy vůči věřitelům. Věřitelé pak mohou namítat a chtít splacení svých pohledávek vůči dědici v rozsahu velikosti majetku, který by nabyl v případě neodmítnutí dědictví. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.2. Dědické tituly

2.2.1. Závěť

Závěť je jednou z možností pořízení pro případ smrti. Závěti nelze nepominutelnému dědici odeprít právo na povinný díl z pozůstalosti, pokud dědictví neodmítl nebo zůstavitel nepominutelného dědice nevydědil. Zákon nám definuje závěť jako “odvolatelný projev vůle, kterým zůstavitel pro případ své smrti osobně zůstavuje jedné či více osobám alespoň podíl na pozůstalosti, případně i odkaz” (§ 1494 Občanského zákoníku).

Závěť musí být vyhotovena v písemné formě. Smí být napsána vlastní rukou zůstavitele (**závěť holografní**) nebo je závěť psána elektronicky a má jen vlastnoruční podpis zůstavitele (**závěť alografní**), v tomto případě ale jsou za potřebí další dva svědci. Zůstavitel může vyhotovit závěť formou veřejné listiny, což je typicky notářský zápis, který se doporučuje učinit. Musí být jasně uvedeno, kdy byla závěť pořízena jinak je závěť neplatná. Neplatná by byla i pokud by zůstavitel vyhotovil více kopií, které se navzájem vylučují. Nový občanský zákoník myslí na to, že by závěť měla být sepsána po řádném uvážení a zcela svobodně. Někdy se stává, že zůstavitel sepíše svou poslední vůli ve zdravotním nebo sociálním zařízení, kde je možné zneužití zůstavitelova špatného zdravotního stavu. Proto nový občanský zákoník stanoví, že pokud je závěť

nebo jiné pořízení pro případ smrti sepsáno v zařízení s pečovatelskou službou nebo v zařízení podobných a bude povolán jako dědic některý ze zaměstnanců, bude taková poslední zůstavitelova vůle neplatná. Při interpretaci závěti se co nejvíce přihlíží k zůstavitelově přání. Zůstavitel smí povolát dědice, toto právo patří jen jemu. Je-li určen jediný dědic případně mu pozůstalost celá, je-li dědiců více bude jim pozůstalost rozdělena rovným dílem. Zůstavitel může pozůstalost pomyslně rozdělit na jednotlivé věci, které pak zdědí konkrétním dědic nebo, pokud se mu toto dělat nechce, stačí v závěti uvést koho jako dědice povolává a jakým dílem mají dědit. Označení dědice by mělo být co nejsrozumitelnější a nejpřesnější, aby nedošlo k určitým omylům. Není zde povinnost uvádět křestní jméno, příjmení a datum narození, ale samozřejmě se to doporučuje. Ovšem stačí, když zůstavitel uvede jméno, pokud je z textu patrné koho myslí. V případě sepsání závěti jednoho z manželů, je třeba počkat na vypořádání společného jmění manželů. Nelze napsat společnou závěť manželů, buď by musel sepsat každý svou, o své části majetku, nebo sepsat společnou dědickou smlouvu. Závěť, kterou by sepsalo vícero zůstavitelů, je zákonem nedovolena.

Zůstavitel může ve své poslední vůli zvolit náhradníka, kdyby nastala situace, že by povolaný dědic dědictví odmítl nebo zemřel. Zůstavitel má také právo odkázat v závěti na jinou listinu. K takové listině bude Občanský zákoník přikládat stejnou důležitost, jako by to byla závěť sama, ovšem za dodržení podmínek platnosti závěti. Tj. musí zde být uvedeno datum, kdy závěť nebo jiná listina vznikla.

Nový Občanský zákoník nově umožňuje i negativní závěť. Zůstavitel má zde možnost rozhodnout o tom, komu část dědictví nepřipadne. Dědic, který bude uveden v negativní závěti, ovšem nesmí být nepominutelným dědicem, ale dědit by v rámci zákonné posloupnosti. Zákon umožňuje v rámci jedné listiny sepsat závěť i vydědění a nezáleží na tom, jak zůstavitel listinu nazve. (PLECITÝ A KOL., 2018; MALAST, SVOBODA A KOL., 2017; NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.2.1.1. Pořizovací nezpůsobilost

Pořídít některé z pořízení pro případ smrti mohou dle občanského zákoníku jen osoby způsobilé, tj. svéprávné. Za nesvéprávného člověka se považuje osoba, která ještě nedovršila věku potřebného k získání plné svéprávnosti, nebo svéprávnost nezískal na základě svého duševního zdraví. Existuje ovšem hned několik výjimek. Ta první se váže k nezletilým, kteří jsou starší patnácti let. Člověk, kterému již bylo patnáct let, má právo

zformulovat závěť, pokud bude mít formu notářského zápisu, a to i bez svolení zákonného zástupce. Slouží to k tomu, aby se eliminovalo případném ovlivnění zůstavitele a byla zachována rozhodovací autonomie. Ta další výjimka se váže k osobám, které byly zbaveny svéprávnosti na základě svého duševního nebo zdravotního stavu. V případě, že se zdravotní stav nesvéprávného zůstavitele zlepšil natolik, že mu bude svéprávnost navrácena, může sepsat závěť sám a není zde vyžadována forma veřejné listiny. Musí být ovšem prokazatelné, že se jeho stav zlepšil dlouhodobě, nikoli jen na okamžik. Další pravidlo upravuje možnost sepsání poslední vůle u zůstavitelů, kteří byli zbaveni nebo jen omezeni na svéprávnosti na základě užívání psychotropních látek či alkoholu nebo látek podobných. Takový zůstavitel může rozhodnout jen o polovině své pozůstalosti, avšak je jedno v jaké formě, nevyžaduje se forma notářského zápisu. Druhou polovinu pozůstalosti pak mají právo nabýt zákonní dědici. To by se neuplatnilo, pakliže zůstavitel žádné zákonné dědice nemá. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.2.2. Vydědění

Odepřít dědictví nepominutelnému dědici lze, ale jen za striktních podmínek, které jsou uvedeny v zákoně. V případě, že by chtěl zůstavitel vyloučit ze své pozůstalosti jiného dědice než toho nepominutelného, může tak učinit v jiném pořízení pro případ smrti, nebude se však jednat o vydědění. V takovém případě zákonný dědic, který není dědicem nepominutelným, nemůže závěť nebo jiné pořízení napadnout. Vydědit může zůstavitel dědice jen zčásti nebo úplně. Důvod, který vedl zůstavitele k vydědění, může v tomto dokumentu přímo zmínit a podle uvedení důvodu se pak odvíjí skutečnost, na koho připadne důkazní břemeno v dokazování tohoto důvodu. Ovšem neuvedení důvodu neznamena, že je dokument neplatný. Zda důvod uvede či nikoliv pak souvisí se skutečností na koho připadne důkazní břemeno prokázání důvodu vydědění. Nový Občanský zákoník uvádí, že nesdělení důvodu je možné a odůvodněno tím, že zůstavitel i sám dědic ví, jaký vztah mezi sebou měli a co bylo důvodem vydědění. Řešení důvodu může vyděděnému způsobit jak újmu peněžní, tak i morální. Právě kvůli těmto důvodům nechává Občanský zákoník zůstavitelovi volnou ruku při osvětlení důvodu. To, zda zde existovala zákonná příčina vydědění se dokazuje až po zůstavitelově smrti, nikoliv po sepsání listiny o vydědění.

Vydědit lze v případě kdy dědic:

- zůstaviteli nepomohl v nouzi
- o zůstavitele nevykazuje takový zájem, jaký by měl
- byl odsouzen za trestný čin, který svědčí o jeho nemravné povaze
- vede dlouhodobě neukázněný život

Vydědění zahrnuje i děti vyděděného dědice, pakliže zůstavitel nevyhotoví vůli jinou. Stejně jako závěť lze vydědění kdykoliv vzít zpět. (MALAST, SVOBODA A KOL., 2017; PLECITÝ A KOL., 2018)

Odpovědnost dědice za zůstavitelovy dluhy

V případě, že se dědic rozhodne dědictví neadmítnout, přechází odpovědnost za dluhy zůstavitele právě na dědice. Dále přechází na dědice povinnost uhradit náklady spojené s pohřbem zůstavitele a zajistit místo pro zůstavitelův konečný odpočinek. Což v praxi znamená, že se stará například o koupi náhrobku, vyřizuje potřebnou dokumentaci, kremaci, komunikaci s blízkými nebo zařizuje obřad jako celek. Každý člověk má právo formulovat své přání ohledně svého pohřbu. Ve svém pořízení pro případ smrti zůstavitel může uvést svá přání a instrukce pozůstalým nebo je o nich může informovat osobně ještě za svého života. Pokud neexistuje žádná listina s požadavky na pohřeb zemřelého, budou pohřeb plánovat pozůstalí dle svého uvážení. Jako první toto bude náležet manželovi, pokud nějakého zemřelý měl, jinak budou rozhodovat o pohřbu jeho děti. Pokud již jeho děti nežijí, přechází tato povinnost na jeho vnoučata a pokud děti neměl nebo už nežijí ani zemřelého vnoučata může o pohřbu rozhodnout kterákoliv osoba zemřelému blízká. Výdaje spojené s pohřbem se většinou hradí z pozůstalosti. Pakliže objem pozůstalosti na zaplacení pohřbu, jaký zůstavitel chtěl, nestačí, stanovil občanský zákoník povinnost, zařídit zemřelému pohřeb v souladu s lokálními standardy. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

Vyhledávání dluhů

Nový občanský zákoník nyní usiluje o to, aby dědic o dluzích zůstavitele věděl. Dědic může soud vyzvat, aby zjistil skutečnost, zda zůstavitel nějaké dluhy měl. Pokud bude velikost pozůstalosti dostačující, aby pokryla pohledávky věřitelů, kteří se na základě soudního příkazu přihlásili, budou pohledávky těchto věřitelů splaceny z pozůstalosti. V případě, že by byla pozůstalost předlužena, soud může vykonat likvidaci majetku

zůstavitele, která pak pohledávky věřitelů splatí. Věřitelé se mohou ještě před uznáním dědictví dožadovat satisfakce svých pohledávek vůči zůstaviteli, ale jen do výše dědictví a tomu, kdo se o pozůstalost stará. Až po vyřknutí souhlasu dědice, že dědictví přijímá i s dluhy a po potvrzení soudu, mohou věřitelé požadovat celkovou výši svých pohledávek. Vyhledávání dluhů zůstavitele spočívá na principu dotázání se věřitelů, zda mají vůči zůstaviteli dluhy a aby doložili jejich případnou výši. Návrh na vyhledání dluhů musí být předložen ještě před potvrzením dědictví. Tento návrh má chránit dědice před vymáháním pohledávky věřitelem, o kterém dědic doposud neslyšel. Pokud se totiž věřitel v přiměřené lhůtě o pohledávky nepřihlásí a prokáže se, že byl z pozůstalosti již splacen objem pohledávek věřitelů, kteří se o pohledávky přihlásili ve stanovené lhůtě. V případě, že nebude pozůstalost pohledávkami vyčerpána, pak samozřejmě nárok na splacení svých pohledávek stále má. Dědic není oprávněn snížit nárok jednotlivého věřitele na splacení svých pohledávek. V zákoně stanovených případech musí dědic doplatit určitý objem z pohledávky věřitele a bylo by to v případě, že záměrně neuspokojil pohledávku přihlášeného věřitele z pozůstalosti, ve výši, jakou by získal likvidací pozůstalosti. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.2.3. Dědická smlouva

Další z možností, jak vyřešit svou pozůstalost pro případ smrti je dědická smlouva. Je to dvoustranný akt, který lze se zůstavitelem uzavřít za jeho života. Tímto se od ostatních pořízení pro případ smrti odlišuje. Je to zůstavitel na straně jedné, kde určuje dědice nebo odkazovníka, a na druhé straně jsou již zmínění dědici nebo odkazovníci, kteří zůstavitelovo přání přijímají. Vykazuje znaky jak závěti, tak obyčejné smlouvy a může ji sepsat pouze zůstavitel, který je k tomu způsobilý, tj. zletilý a zcela svéprávný. Pokud je u zůstavitele shledána pouze částečná svéprávnost, stanovuje zákon povinnost k opatrovníkovi zůstavitele a ten musí vyjádřit souhlas. Dědickou smlouvu je nutné uzavřít formou veřejné listiny a smlouvu nelze jednostranně zrušit. Je to výhodné pro obě strany, protože lze domluvit jaký majetek nebo jeho část dědici po smrti zůstavitele připadne. Nelze ovšem dědickou smlouvu spravit o celém zůstavitelově jmění, nejméně čtvrtina musí zůstat volná, aby zůstavitel pak mohl rozhodnout o zbylé čtvrtině prostřednictvím závěti. V případě, že by nerespektoval ustanovení zákona a zřídil by dědickou smlouvu o celém svém jmění, bude taková dědická smlouva neplatná. Dědickou smlouvu lze uzavřít výhradně osobně, nelze pověřit jinou osobu ani na

základě plné moci. U notáře se tedy musí setkat jak zůstavitel, tak i dědic, popřípadě odkazovník.

Obdobně jako závěť lze spojit s podmínkou pro získání dědictví, lze i do dědické smlouvy přidat podmínku, kterou musí před získáním dědictví dědic splnit. Ovšem podmínka, která je nesplnitelná, se nebere v potaz. Podmínky, které jsou v rozporu se zákonem mohou způsobit i neplatnost dědické smlouvy. Existují dva druhy podmínek, ta jedna je odkládací, její splnění je spojené se získáním dědictví a pak je tu podmínka rozvazovací, ta souvisí s odepřením dědictví. Zůstavitel by měl své podmínky specifikovat co nejpřesněji, aby se předešlo komplikacím ve výkladu podmínky.

Disponování zůstavitele s majetkem

Skutečnost, že zůstavitel sepsal dědickou smlouvu ho nijak neomezuje ve správě o svůj majetek a může s tímto majetkem jakkoliv nakládat, prodat jej či ho zatížit služebností. Dědická smlouva povolanému dědici nezaručuje, že věci, které mu zůstavitel ve smlouvě přislíbil skutečně po zůstavitelově smrti získá.

(PLECITÝ A KOL.,2018;MALAST, SVOBODA A KOL.,2017;NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.2.4. Zákonná posloupnost

V případě, že nastane situace, kdy zůstavitel neseptí závěť či dědickou smlouvu, přichází na řadu zákonná dědická posloupnost. Použije se i v případě, že zůstavitel ve své poslední vůli nezahrnul celý svůj majetek. Nový Občanský zákoník takto vyloučil, aby majetek zůstavitele dědil stát.

Pakliže zůstavitel neseptí závěť nebo dědickou smlouvu přichází na řadu zákonná dědická posloupnost. V tomto případě se dědí od nejbližších členů rodiny po ty vzdálenější. Pokud se stane, že zůstavitel nemá žádného potomka ani příbuzného, kterému by pozůstalost připadla, propadne majetek státu jako odúmrt' a stát dědictví nemůže odmítnout. Státu případnou věci, které jsou na jeho území, kde zůstavitel trvale pobýval. Dnešní doba umožňuje, že lidé mohou vlastnit majetek i mimo území jejich trvalého pobytu a není to nijak ojedinělý případ. Může to být například vlastnění nemovitosti v zahraničí nebo vedení účtů u vnitrostátních bank. Proto pak v krajních případech střet právních úprav více států, upravují mezinárodní smlouvy o dědickém řízení.

Občanský zákoník v České republice dělí možné zákonné dědice do šesti tříd.

I. třída dědiců – dědí zůstavitelovy děti a jeho manžel stejným dílem

II. třída dědiců – dědí manžel, zůstavitelovi rodiče a ti, kteří žili se zůstavitelem v jedné domácnosti minimálně jeden rok před smrtí zůstavitele nebo kteří pečovali o společnou domácnost, nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. Všichni dědici dědí stejným dílem, jen manžel dědí z pozůstalosti minimálně polovinu.

III. třída dědiců – dědí zůstavitelovi sourozenci stejným dílem a osoby, které žili se zůstavitelem alespoň jeden rok ve společné domácnosti nebo kteří pečovali o společnou domácnost, nebo byli odkázáni výživou na zůstavitelovi. Pokud nedědí zůstavitelovi sourozenci, dědí jeho děti, kteří jsou ve vztahu k zůstavitelovi neteře a synovci.

IV. třída dědiců – dědí zůstavitelovi prarodiče

V. třída dědiců – dědí prarodiče rodičů zůstavitele a každý dědí stejným dílem

VI. třída dědiců – dědí děti sourozenců a děti prarodičů zůstavitele stejným dílem

Smyslem této posloupnosti je, aby majetek zůstavitele zůstal buď rodinně nejbližší nebo v té více vzdálené. Nejprve mají možnost dědictví získat dědici v nejnižší třídě, nenajde-li se takový dědic, postupuje se dále v pořadí jednotlivých tříd. (PLECITÝ A KOL., 2018; NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

V případě, že měl zůstavitel manžela, a tudíž i společné jmění manželů, je zapotřebí nejprve určit jaká část jmění, která náležela jen zůstaviteli, je manžela, který zemřel. Pouze tato část bude předmětem pozůstalosti. Manžel má právo na movitý majetek, který byl součástí společné domácnosti, a který nebude předmětem řízení o pozůstalosti. Dědění samotného manžela zákon nepřipouští, proto by dědil spolu s rodiči zůstavitele až ve třídě druhé, a to stejným dílem, kde manžel musí zdědit alespoň polovinu. Za situace, kdy spolu žijí partneři ve společné domácnosti, a nejsou manželé, nemusí partner zdědit vůbec nic. Proto je v tomto případě lepší sepsat poslední vůli a nepočítat jen a pouze se zákonnou posloupností dědiců.

Dědická posloupnost

Existuje hierarchie toho, jak se postupuje v uplatnění dědického práva.

1. Dědici, kteří jsou na dědické smlouvě
2. Dědici, kteří jsou zahrnuti v závěti
3. Zákonní dědici, dle jednotlivých tříd
4. Odkazovníci
5. Stát (odúmrt')

(MALAST, SVOBODA A KOL., 2017)

2.3.Odkaz

S novým Občanským zákoníkem přišel také pojem odkaz, což bychom v jeho předchůdci nenašli. Aby dědic mohl uplatnit svůj nárok na dědictví je třeba, aby dědictví bylo soudem přiznáno a potvrzeno. Naopak v případě odkazu vzniká právo na odkaz rovnou vůči dědici a není třeba soudní potvrzení. K závěti je možné připojit i tzv. dovětek. Odkazem udává zůstavitel dědici povinnost předat zmíněnou věc z pozůstalosti odkazovníku, popřípadě mu můžou připadnout určitá práva. Lze takto zřídit například reálné břemeno, které bude zřízeno ve prospěch odkazovníka. V případě, že by si zůstavitel svůj vyhotovený dovětek rozmyslel může ho zůstavitel kdykoliv změnit.

Odkazovník je osoba, které zůstavitel odkázal část pozůstalosti. Odkazovník není dědicem, má proto na věc do jejího vydání pouze relativní právo. Poté mu na tu určitou věc vznikne vlastnické právo. Oproti dědicovi není povinen splatit zůstavitelovy dluhy. Tato skutečnost má vést k tomu, že se odkaz bude využívat zejména na dobročinné účely (nadace, muzea, církve apod.). (MALAST, SVOBODA A KOL., 2017; WELLECH E., 2014; NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.4.Nabytí dědictví

Termín nabytí dědictví označuje přechod pozůstalosti na případné dědice. Jak již bylo zmíněno výše je to proces, který vzniká na základě potvrzení soudu, který dědictví dědici přizná. Je nutné od sebe odlišit určitou diverzitu mezi vznikem dědického práva a práva na vydání dílu z dědictví. Vzniknout dědické právo může až po smrti zůstavitele, ovšem nabytí dědický podíl může v některých případech třeba až po splnění podmínky, kterou stanovil zůstavitel. Soud vymezí časový interval pro využití práva na dědictví. V případě, že by se dědic o své právo dědit nepřihlásil v této soudem stanovené době,

nutně o dědický díl nepřichází, při vyřizování o poslední vůli však nebude zahrnut. Dědic, který má právo na určitý díl z dědictví, musí mít informován o svém dědickém právu. Bude informován soudem, prostřednictvím vyhlášky soudu, kde bude samozřejmě uvedeno, že se o právo dědit musí přihlásit, pokud o něj stojí, a bude zde uvedena i lhůta, kdy je nejzazší termín o přihlášení. Pokud se stane, že by nebylo zjistitelné, kdo je dědic nebo jeho místo pobytu, lze takovému dědici určit opatrovníka, aby za něj v dědickém řízení jednal, vyjma rozhodnutí o tom, jak se k dědictví staví – zda jej přijímá nebo odmítá, taková rozhodnutí opatrovník za dědice činit nemůže. Může dojít během dědického řízení k situaci, kdy právo dědit realizuje více dědiců a jejich postavení v hierarchii jsou protichůdná, je na soudu, aby vyhodnotil postavení kterého dědice je slabší. Obecně lze podle občanského zákoníku odvodit, že dědění na základě dědické smlouvy má největší váhu, poté následuje dědění na základě závěti a váhu nejnižší má dědění ze zákona. Dědit lze i na základě kombinace více, nebo dokonce všech dědických titulů. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

2.4.1. Potvrzení dědictví

O tom, v jaký okamžik je dědici přiznáno dědictví rozhoduje soud. Rozhoduje tak na základě toho, zda dědic dědictví neodmítl a u koho v průběhu dědického řízení shledá optimální právo dědit. Samozřejmě se v praxi stane, že soud přizná dědictví dědici, který ovšem dědictví nabýt neměl, v důsledku dědice, který má přednostní právo. Nežli soud uzná dědictví, je třeba se ujistit, že bylo vyhověno vůli zůstavitele. V případě rozepří mezi dědici a vykonavatel závěti, přichází na řadu soud, aby rozhodl. Pokud uvedl zůstavitel ve svém pořízení pro případ smrti odkazy, je třeba se schválením nejprve počkat, až co budou vyřízeny, teprve potom může soud potvrdit dědictví. Soud má povinnost informovat odkazovníka o odkazu, a to musí být ověřitelné. Pokud zde byly i odkazy splatné, které byly odkázány právníckým osobám, osobám nesvéprávným nebo odkazy sloužící k veřejnému účelu, musí být zřejmé, že byly splaceny. Poté, co soud rozhodne o přiznání dědictví vícero dědicům, odůvodní, jak velký podíl získali a proč tak soud rozhodl. Rozhodnutí by mělo obsahovat nástupnictví nebo doložku času či jiné kladené podmínky zůstavitelem pro získání dědictví. Dědicům je umožněno si u dědického řízení sjednat velikost jednotlivých podílů z dědictví. Pokud úmluva nebude v rozporu s dědicem s ochranným statutem, soud ji ve většině případů potvrdí. Zákon také připouští, aby jednotliví dědici, kteří dědí v souvislosti s pořízením pro případ smrti

zůstavitele, si rozdělili podíly dědictví dle vlastní iniciativy, avšak opět za předpokladu, že bude dodrženo zůstavitelovo poslední přání, které uvedl v již zmíněném pořízení pro případ smrti. Je kladen velký důraz na to, aby se zůstavitelovi vyhovělo co možná nejvíce. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3. Řízení o pozůstalosti

Když v roce 2012 vyšel v platnost nový Občanský zákoník, který je hmotněprávní úpravou občanského práva, vyšla v platnost i nová procesní úprava. Konkrétně se jedná o zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který nabyl účinnosti v lednu 2014. Zákon je rozdělen na obecnou část, která je uplatnitelná na všechny druhy zvláštních soudních řízení, a část zvláštní, ve které bychom našli i řízení o pozůstalosti. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.1. Místní příslušnost

Ze všeho nejdříve je třeba zjistit, který soud je místně příslušný pro dané řízení o pozůstalosti. Řízení zahájí soud z moci úřední a pozůstalí tak nemusí řešit, který soud je příslušný k tomu, aby zahájil řízení o pozůstalosti. Což v praxi znamená, že o pozůstalosti bude přijímat rozhodnutí soud místního obvodu, kde byl veden zůstavitel trvalým pobytem. V případě, že zůstavitel nebyl nikde evidovaný trvalým pobytem, bude řízení o pozůstalosti spravovat soud místního obvodu, kde zůstavitel zemřel. Pokud by přicházelo v úvahu více soudů, které jsou místně příslušné, může se řízení věnovat kterýkoliv z nich. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.2. Soudní komisaři

V řízení o pozůstalosti mají samozřejmě slovo i notáři, a to jako soudní komisaři. O prvotní úroveň řízení o pozůstalosti se stará soudní notář, kterému soud svěřil tuto povinnost. Když se hovoří o prvním stupni, rozhodnutí jsou vykonávána na úrovni okresních soudů. V zákoně jsou definovány jeho pravomoci, a i to, k čemu kompetentní není, například není kompetentní k tomu, aby rušil rozhodnutí soudu rozhodujícího o pozůstalosti. Notáři není umožněno, aby se stal likvidačním správcem, pokud nikdo nebude do této funkce v rámci řízení o likvidaci jmenován. Předseda krajského soudu je povinen na kalendářní rok sestavit rozvrh, který navrhla notářská komora. Notáře pak lze povolat usnesením soudu po začátku řízení. Při výkonu funkce soudního komisaře musí být notář přítomen osobně a nelze, aby funkci vykonával nepřímou. V zákoně je však také uvedeno, že v případě potřeby může notář delegovat úkoly, které spadají do kompetence soudního komisaře na někoho jiného, a to kandidáta notáře, notářského koncipienta, popřípadě kompetentního pracovníka úspěšného

ve zkoušce. Notář má zákonem stanovenou povinnost mlčet, což ovšem platí jak pro něj, tak i pro jeho zaměstnance nebo jiné osoby jím pověřené do funkce soudního komisaře. Notáře, který vystupuje v roli soudního komisaře, lze z pověřené funkce vyloučit nebo jeho kompetence anulovat. V jakých případech tak lze učinit nám stanovuje zákon.

Stejně jako každý, má i notář za odvedení práce jako soudního komisaře nárok na odměnu. Má právo i na pokrytí výdajů, které mu vznikly při výkonu soudního komisaře. Výši odměny bychom nikde nenalezli, toto rozhodnutí je na soudu, který při vydání usnesení na konci řízení o pozůstalosti v prvoinstanční stupni. Odměnu může notář získat buď od dědiců ve vztahu k velikosti jejich podílů z pozůstalosti, nebo od státu. V případě, že by závěrem řízení o pozůstalosti byla likvidace, bude notáři odměna, notářovy výdaje i DPH vyplacena, právě z této hodnoty a stát odpovídá za to, že odměnu notář skutečně dostane. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.3. Účastníci řízení o pozůstalosti

Zákon rozlišuje dvě skupiny účastníků v řízení a to účastníci, kteří se účastní řízení, kde se jedná o pozůstalosti a pak je tu skupina účastníků, která je přítomna u řízení o likvidaci zůstavitelova majetku. Nepravděpodobnějšími účastníky řízení budou možní dědici zůstavitele, tedy lze předpokládat, že by dědici mohli být. To je scénář v případě, že zůstavitel zanechal určité jmění. Když by nastala situace, kdy zůstavitelovo jmění by bylo opravdu zanedbatelné, bude účastníkem řízení osoba, která zařizovala pohřeb zůstavitele. Pak může nastat ještě jedna situace, a to odúmrtí. V tomto případě bude účastníkem stát. Za účastníka se považuje i osoba, jakožto vykonavatel závěti nebo osoba, která je pověřena správou pozůstalosti. V situaci, kdy by byl manžel v pozici, kdo by měl rozhodnout o právech a odpovědnostech spojených se společném jmění manželů, při zániku manželství smrtí jednoho z manželů, manžel bude účastníkem i v případě, že by nebyl dědicem. Také věřitel může být účastníkem, a to jen pokud by navrhl odloučení pozůstalosti nebo by v řízení figuroval soupis pozůstalosti. Nepominutelný dědic ve chvíli, kdy není dědicem, bude součástí řízení jen během té části, která bude zahrnovat jeho povinný díl, částku pozůstalosti nebo její soupis.

Dědici, který není způsobilý k tomu, aby jednal sám, bude soudem přiřazen opatrovník, pakliže nemá svého zákonného zástupce. Soud tak učiní, pokud by existovala možná kolize zájmů, a to mezi dědicem nebo vícero dědici a zákonným zástupcem.

Je přípustná situace, kdy by dědic, kterého uzná soud za způsobilého k tomu, aby dědictví získal, že se stane později dědicem nezpůsobilým. Je to možné v případech, když by nastala smrt dědice a nemohl tedy dědit nebo jej soud způsobilosti zabaví. Soud nezačíná řízení na novo, ale pokračuje s dědicovým nástupníkem, což může být osoba, kterou tak zemřelý dědic určil. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.4. Rozhodnutí

V řízení o pozůstalosti, v samotném jádru věci, vydává rozhodnutí jen notář. Rozhodnutí musí mimo jiné obsahovat značení soudu, který k rozhodnutí dospěl. Aby bylo rozhodnutí platné musí rovněž obsahovat razítko a podpis toho, který jej vydal, jeli rozhodnutí v podobě písemné. Rozhodnutí elektronické musí obsahovat elektronický podpis toho, kdo jej vydal. Přímou v zákoně je uvedeno, která rozhodnutí je nutno doručit do vlastních rukou příjemce, která lze doručit alternativními formami doručení nebo popřípadě která doručení nevyžadují. Ovšem i soudu je svěřena pravomoc určit, zda není záhodno i doručení do vlastních rukou tam, kde to zákon nevyžaduje a naopak. Doručení do vlastních rukou se využívá při předvolání k soudu, při informování o právech dědice na vyhotovení soupisu dědictví nebo například vyrovnání společného jmění manželů při zániku manželství. Náhradní doručení nemůže zastoupit to klasické v případě, že je doručováno usnesení, kde je adresátu sdělen verdikt dědického práva. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.4.1. Opravné prostředky

Mezi řádné opravné prostředky, které lze použít právě v řízení o pozůstalosti, patří odvolání. Odvolání lze podat do 15 dnů, ode dne doručení rozhodnutí. Zákon přesně vymezuje výčet rozhodnutí, kde opravný prostředek použit nelze a u těch rozhodnutí, kde to není uvedeno je opravný prostředek přijatelný. Kompetence k tomu se zabývat odvoláním má krajský soud. Soud, který je soudem odvolacím, může potvrdit rozhodnutí prvoinstančního soudu, jeli věcně příslušný nebo rozhodnutí může zrušit, pokud byl právně či věcně nesprávný. Popřípadě může nastat i situace, kdy odvolací soud nařídí, aby sporné rozhodnutí projednal jiný notář. Po vyčerpání řádných opravných prostředků je možné použít mimořádný opravný prostředek, který lze použít v případě kdy je rozhodnutí již pravomocné, kdy rozhodl prvoinstanční soud nebo takto lze napadnout rozhodnutí odvolacího soudu, a to žalobou pro zmatečnost. Proti takové žalobě bude použita úprava občanského soudního řádu. Žalobu pro zmatečnost je možné podat v případě, že v řízení o pozůstalosti figuroval účastník, který v řízení figurovat neměl, účastník neměl procesní kvalifikaci nebo i v případě, že některý z účastníků

neměl patřičné zastoupení. Zákon dále stanoví, že účastník má právo podat žalobu pro zmatečnost i v případě, že mu nebyl správně přidělen opatrovník. Dalším mimořádným prostředkem je dovolání, kterým se zabývá občanský soudní řád. Při uplatnění dovolání přichází na řadu Nejvyšší soud ČR, který v dovolacím řízení bude rozhodovat. Jako poslední je třeba zmínit, že opravné prostředky se podávají buď k notáři nebo soudu v první instanci. Lze ji podat i u likvidačního správce, v případě, že soud nařídil likvidaci majetku. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.5. Zahájení řízení

Zahájit řízení o pozůstalosti smí z moci úřední místně a věcně příslušný soud, na popud matričního úřadu, který jej seznámí se skutečností smrti osoby fyzické. Tato povinnost informovat soud o úmrtí fyzické osoby vyplývá ze zákona. V okamžik, kdy soud od matričního úřadu přijme informaci, že fyzická osoba zemřela, popřípadě byla prohlášena za mrtvou, padá na soud závazek řízení o pozůstalosti zahájit. Řízení je možno zahájit i na popud dědice, kterému připadá nárok na pozůstalost. Toto se připouští zejména v případech, kdy zůstavitel zemřel za hranicemi České republiky. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.5.1. Předběžná šetření

Predběžné šetření slouží k určení okruhu lidí, kteří jsou účastníky řízení o pozůstalosti. V této fázi musí být realizovány všechny úkony, které jsou v zákoně uvedeny, aby bylo možné zajistit aktuální situaci pozůstalosti, svolat dědice, odkazovníky, vykonavatele závěti nebo jejího správce a popřípadě i další osoby, které by mohly být zainteresované v řízení o pozůstalosti. V rámci předběžného šetření má soud pravomoc si v Centrální evidenci závětí získat informace o tom, zda zůstavitel pořídil pořízení pro případ smrti. Závěť platí, že každý, kdo ví o vyhotovení pořízení nebo dokonce vlastní zůstavitelovo pořízení pro případ smrti či jiné listiny takového charakteru, má povinnost takové listiny vydat neprodleně soudu. Zjišťování, zda jsou všechny listiny tak, jak mají být a jejich obsah má na starosti buď notář nebo samotný soud. O stavu listin je nutné sepsat protokol, u kterého musí být přiložena i ověřená kopie samotné listiny, ke které byl protokol vytvořen. Soud si ty nejdůležitější listiny uchovává ve Sbírce prohlášených pořízení, kde bychom našli například vydědění nebo jedno z pořízení pro případ smrti. V případě, kdy zůstavitel vyhotovil pořízení pro případ smrti jen ústně, je nutné zahájit jednání, kde vyslechne svědky takového pořízení nebo si nechá vyžádat písemný zápis, že pořízení bylo skutečně ústně ujednáno. Předběžné šetření ovšem slouží i k povolání správce pozůstalosti nebo toho, kdo má vykonat závěť, pakliže je zůstavitel ve svém

pořízení určil. Soud dále v rámci svých povinností musí zjistit, zda měl zůstavitel nějaké pohledávky, měl by oznámit dlužníkům zůstavitelovu smrt a fakt, že své splátky mají zasílat do úschovy soudu do té doby, nežli bude stanovena jiná osoba, která zůstavitelovy pohledávky převezme. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.5.2. Zastavení řízení

Ve chvíli, kdy skončí předběžné řízení, soud má tu pravomoc řízení o pozůstalosti zastavit, pokud po zůstavitelovy nezbyl žádný majetek, který by mohl spadat do pozůstalosti. Ve chvíli, kdy soud rozhodne o zastavení řízení, není povinen takové rozhodnutí zasílat účastníkům řízení. Kdyby nastala situace, že zemřelá osoba po své smrti zanechala jen jmění zanedbatelné hodnoty, bude takové jmění uděleno tomu, kdo vyřizoval zemřelému pohřeb, pokud s tím tato osoba bude výslovně souhlasit a zároveň se tímto řízení rovněž zastaví. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.6. Komu svědčí právo na dědění

Soud je povinen informovat všechny vhodné dědice nebo ty eventuální o právu na dědictví, a to prostřednictvím usnesení. Toto usnesení musí obsahovat mimo jiné i poučení o možnosti odmítnutí dědictví a jeho možné následky, které toto rozhodnutí má a mít může. Odmítnout dědictví lze do jednoho měsíce. Doručit usnesení je třeba všem dědicům, pokud není možné zjistit nebo doručit usnesení dědici na jeho adresu, je brán jako dědic neznámého pobytu. Takovému dědici je doručeno usnesení formou veřejné vyhlášky a je mu přidělen opatrovník. Nároku na dědické právo se může domáhat i dědic, který soudem informován vůbec nebyl a bude se zjišťovat, zda nárok na dědictví má či nikoliv.

Aby bylo možné dědictví vůbec projednat je nutné zahájit jednání, které není pro veřejnost. Na jednání jsou přizváni dědici a všechny osoby, kteří mají určitý zájem na účasti na takovém jednání. Jednání soud nezahájí v případě, že zůstavitel neměl žádný majetek, který by bylo možné zdědit, popřípadě existuje pouze jediný dědic, a ten se soupisem pozůstalosti souhlasí. Jako poslední možná varianta, kdy soud nebude zahajovat jednání je odúmrt'. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.7. Soupis pozůstalosti

Jak bude vypadat soupis pozůstalosti stanoví soud formou usnesení. Výčet jednotlivého majetku sestaví pozůstalostní správce a je nutné, aby s tímto výčtem souhlasili i všichni dědici. V případě, že je soudem uloženo opatřit soupis pozůstalosti musí o této události informovat všechny, kteří smí být u soupisu přítomni, alespoň patnáct dnů před konáním

soupisu. Výčet majetku po zůstaviteli musí být zaznamenaný v protokolu. Z protokolu musí být patrné co bylo příčinou vyhotovení soupisu jmění, kdo se ho účastnil, případně položené dotazy, detailní deskripce majetku zůstavitele apod.

Celková cena pozůstalosti je samozřejmě stanovena na základě soupisu majetku zůstavitele a prohlášení dědiců. Cenu je možné stanovit prostřednictvím znaleckého posudku ve velmi ojedinělých případech. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.8. Rozhodnutí o dědictví

Aby bylo možné vůbec vydat rozhodnutí v dědickém řízení, musí existovat jmění zůstavitele a musí být určení dědicové. Jak již bylo uvedeno, je nutné dbát na přání zůstavitele a vzít v potaz jeho podmínky co se pozůstalosti týče, dále musí být vyhověno zůstavitelovým přáním k odkazovníkům, až po splnění je možné dědictví potvrdit. Pakliže je jeden z dědiců manžel zemřelého manžela, může rozhodnutí rovněž obsahovat i vyrovnání společného jmění manželů. Platnost rozhodnutí koresponduje s datem vzniku dědického práva a může mít různá zhotovení. Buďto přiznává právo na dědictví jen jednomu dědici nebo může přiznat právo více dědicům a rozdělit jej mezi ně. Rozhodnutí rovněž obsahuje dokument, ve kterém bude uveden souhlas všech dědiců, s rozdělením pozůstalosti, na čemž se musí shodnout. Tato dohoda mezi dědici musí korespondovat se zákonem. Pokud se dědicové neshodnou na tom, jak pozůstalost rozdělit, rozhodne soud buď na základě zůstavitelova přání v některém z pořízení pro případ smrti nebo na základě zákonné posloupnosti. Jako poslední varianta může být vydané rozhodnutí, kde přiznává pozůstalost státu, tedy kdy neexistuje žádný dědic, který by mohl dědit. Část rozhodnutí bude věnována dohodě, která bude vázána na díl nepominutelného dědice, ovšem pokud uplatnil své právo. Soud v rozhodnutí předloží, na základě jakých skutečností rozhodl a jak rozhodl, tj. buď na základě dědické smlouvy, závěti nebo popřípadě zákonné posloupnosti – zde uvést i jakým způsobem, zda některý z dědiců využil možnost realizovat soupis pozůstalosti, kdo byl určen jako následný dědic a jestli smí přední dědic libovolně manipulovat s dědictvím. Ve chvíli, kdy nabude rozhodnutí právní moci, řízení o pozůstalosti skončí a s ním končí závěra pozůstalosti a všechny další kroky, které bylo nutné učinit k zjištění stavu pozůstalosti a správy o ni. V případě nesouhlasu některého z dědiců s vydaným rozhodnutím, je možné podat žalobu, ačkoliv rozhodnutí nabylo právní moci. Jediný přípustný případ, kdy lze vydané rozhodnutí zrušit je, když by se přišlo na skutečnost, že je zůstavitel na živu.

V případě, kdy se objeví další zůstavitelův majetek, který nebyl předmětem řízení o pozůstalosti, soud dědictví přezkoumá znovu a připíše jej do soupisu dědictví. Soud dědictví zkoumat znovu nebude v případě, že dojde ke zjištění, že se objevilo jen pasivum pozůstalosti.

Jeli získání dědictví podmíněno splněním podmínky nebo doložením času, před splněním této podmínky získá dědic titul předního dědice a po jejím splnění je to dědic následný. Postup při vydání rozhodnutí je zde stejný, jen soud musí zahrnout i danou podmínku či doložku času. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.9. Likvidace pozůstalosti

Pravomoc nařídit likvidaci pozůstalosti má soud, na popud dědice, který si vyžádal soupis pozůstalosti. Může ji navrhnout i stát, na kterého dědictví přechází v rámci odúmrti, nebo návrh může přijít od věřitelů zůstavitele, v případě, že doloží své pohledávky vůči zůstaviteli. Rozhodnout o likvidaci pozůstalosti lze, pokud existuje skutečnost předlužení majetku, který zůstavitel vlastnil a zda nebylo vydáno rozhodnutí o dědictví, které již nabylo právní moci. Před nařízením likvidace se zkoumá, zda řízení nemělo být zastaveno pro případ, kdy zůstavitel neovlastnil žádný majetek nebo jen majetek mizivé částky a zda již bylo učiněno vypořádání společného jmění manželů. Zda likvidace bude nařízena či nikoliv soud rozhodne na základě usnesení. Po doručení usnesení jsou věřitelé povinni se přihlásit o své pohledávky vůči zůstaviteli v uvedeném časovém horizontu. Pokud to situace vyžaduje může soud určit likvidačního správce, který se bude starat majetek, který náleží do likvidační podstaty, a jeho zpeněžení. Likvidační správce může být jmenován v rámci vydaného usnesení hned na začátku likvidace nebo ho lze jmenovat později dle potřeby. Jelikož je odpovědnost likvidačního správce za svěřený majetek velká, musí mít pro výkon své práce sjednané pojištění za škodu, kde je výskyt škody, v důsledku provozování své funkce, možný. Správce se o majetek stará ve prospěch pozůstalosti, koná však svým jménem s řádnou péčí. Ze zákona vyplývá, že likvidační správce odpovídá za případnou škodu či újmu na majetku, kterou zavinil on sám při výkonu této funkce. Správce je oprávněn dostat za správu pozůstalosti určitou odměnu a náhradu vynaložených výdajů spojených s výkonem funkce. O nároku na odměnu rozhodne soud ve svém rozhodnutí, které je konečný akt v likvidačním řízení. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

Likvidaci nelze zahájit vyvěšením usnesení na úřední desku. Ve stejný den, kdy je vyvěšeno usnesení přechází péče o pozůstalost na likvidačního správce, v případě, že správce nebyl

určen bude se o pozůstalost starat soudní komisař. V den, kdy je vydané usnesení, automaticky zaniká právo na dědictví, kromě práva na likvidační zůstatek. Okamžikem vydání usnesení zanikají zůstavitelovy příkazy a další jednostranná jednání ze strany zůstavitele. Všechny pohledávky věřitelů, pokud se o ně přihlásili, se změny na splatné. Posledním krokem je pak zabezpečit zůstavitelův majetek, který je předmětem likvidace. Likvidační podstatou se rozumí majetek zůstavitele v den jeho smrti, popřípadě majetek, který byl přiznán zůstavitelovi, v rámci vypořádání společného jmění manželů. Ať už aktiva či pasiva. Jeho zpeněžení zprostředkovává správce pozůstalosti nebo notář a lze jej zpeněžit prostřednictvím prodeje či některého z věřitelů. O průběh zpeněžení se stará soud, rozhoduje o ceně a podmínkách zpeněžení. Likvidačním správcem je veden seznam o majetku, který bude spadat do likvidace. Soupis se postupem času může měnit a není jasně zřejmé, zda majetek do likvidační podstaty spadat bude, musí likvidační správce uveřejnit soupis majetku, který by mohl o sporu rozhodnout. Jediný případ, kdy je možné likvidaci zastavit je opět zjištění situace, že zůstavitel žije. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

3.10. Úschovy v řízení o pozůstalosti

Do úschovy lze uložit pouze movité věci – cenné papíry, vkladní knížky nebo i peníze. Tyto movité věci do úschovy převezme soud. Uschovat nelze věci, které by se mohly uschováním poškodit nebo by na jejich úschovu bylo třeba vynakládat velké náklady, a proto by tato úschova byla nepřijatelná. Uschovat nelze ani movité věci, které jejich velikostí nebo pro jejich podstatu tuto věc není možné uložit k úschově v kovové skříni soudu, banky nebo soudního komisaře. Při úschově cenného papíru nebo jiné cennosti soud vytvoří složiteli stvrzenku, peníze složitel ukládá na bankovní účet soudu. Pokud částka není vyšší než 20 000 Kč, smí ji soudní komisař nebo sám soud převzít i v hotovosti, kterou soudní komisař taktéž musí uschovat v kovové skříni. Po skončení řízení o likvidaci se uschované věci vrátí tomu, komu dle soudu patří. Likvidační správce pak zajistí zpeněžení těchto uschovaných věcí. (NOVOTNÝ, NOVOTNÁ, 2018)

4. Judikatura Nejvyššího soudu

4.1. Nejvyšší soud

Nejvyšší soud, sídlící Brně, je vrcholným orgánem v občansko-právních sporech a rozhoduje při podání mimořádných opravných prostředků v trestním řízení, v případě, kdy tato kompetence rozhodovat nenáleží Ústavnímu soudu nebo Nejvyššímu správnímu soudu.

Mezi mimořádné opravné prostředky, které lze podat k Nejvyššímu soudu v Brně lze zahrnout dovolání proti rozhodnutím soudů, které působí jako soudy druhého stupně nebo stížnosti na porušení zákona. Dále spadá do kompetencí Nejvyššího soudu vymezení místní příslušnosti u soudu, zkoumá příkazy k odposlechu osob nebo v případě nejasností zkoumá pravomoc orgánů činných v trestním řízení. Nejvyšší soud má za cíl sjednocovat českou judikaturu a rozhoduje v řízeních, kde figuruje dovolání. Rozhodnutím, kterým je kladen velký důraz jsou vydávána ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu. (www.nsoud.cz)

Od roku 2014, který je klíčový nabytím účinnosti nové úpravy Občanského zákoníku, se k Nejvyššímu soudu dostalo celkem 332 rozhodnutí týkajících se dědického práva, kterými se musel zabývat. Některá rozhodnutí jsou duplicitní a jsou vedena pod více než jedním klíčovým slovem, proto by po sečtení dat v tabulce vyšlo číslo 380 vydaných rozhodnutí, což je číslo vzhledem k duplicitám nepřesné. Ve své práci jsem využila hlavně ta usnesení, která se týkají výhradně dědického řízení a jsou řešena na základě nové úpravy.

Tabulka 1: Vydaná rozhodnutí Nejvyššího soudu od 1. 1. 2014 k tématu řízení o pozůstalosti

klíčové slovo	vydaná rozhodnutí	právní věta
dědické řízení	179	9
dědění	136	9
dědic zákonný	7	0
dědic závětní	4	0
dědická dohoda	2	0
dědická nezpůsobilost	6	1
dědická smlouva	0	0
dědické právo (právo na pozůstalost)	19	3
dědická substituce (náhradnictví)	2	0
dědické třídy	0	0
dědický podíl	1	0
dědictví	22	1

Zdroj: Vlastní zpracování za použití dat z Nejvyššího soudu ČR

4.2. Uvolněný dědický podíl (usnesení sp. zn. 21 Cdo 1843/2016)

Toto rozhodnutí pojednávající o uvolnění dědického podílu dědice ze závěti k podílům ostatních dědiců, v případě, kdy byli takto povoláni všichni dědicové, je kuriozní a doposud se tímto dovolací soud nezabýval.

Usnesení jsem zvolila, protože obsahuje právní větu a dále proto, že se týká nové úpravy Občanského zákoníku zákona č. 89/2012 Sb., který nabyl účinnosti 1. 1. 2014 a v usnesení je dokázáno na řadu jednotlivých paragrafů napříč občanským zákoníkem a občanským soudním řádem.

Právní věta: V případě, že zůstavitel povolal více dědiců k danému dílu z pozůstalosti, který byl vyjádřen konkrétní věcí, procentem či zlomkem, dochází k přirůstání uvolněného podílu z dědictví k podílům ostatních, kdo dědí a neobdrží jej zákonní dědici.

Nejvyšší soud v senátě rozhodl v rámci pozůstalosti po J. M., který zemřel 20. října 2014, o dovolání účastníka J. K. proti usnesení, které vydal Krajský soud v Českých Budějovicích dne 9. října 2015. Nejvyšší soud rozhodl tak, že usnesení Krajského soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. Řízení se účastnili další 4 osoby v zastoupení svých advokátů.

Jako odůvodnění Nejvyšší soud uvedl:

K provedení průzkumu v rámci řízení byl pověřen notář JUDr. Jiří Pražák, na základě § 100 zákona o zvláštních řízeních soudních.

Nejprve okresní soud v Prachaticích usnesením ze dne 12. 5. 2015 rozhodl, že se řízení s JUDr. J. T. ukončuje a řízení bude nadále pokračovat pouze se zbylými osobami. Soud poté ale uvedl, že zůstavitelka byla svobodná, neměla žádné děti, žila v domácnosti sama a její rodiče zemřeli ještě za jejího života a stejně tak nežije již její bratra. Bratr zůstavitelky měl ovšem dceru, a to již zmíněnou JUDr. J. T. Soud proto přiznal, že dědění by u JUDr. J. T. přicházelo v úvahu, a to jako jediná dědička dle zákonné posloupnosti, kde by dědila jakožto neteř zůstavitelky ve III. dědické třídě. Soud také přihlédl k faktu, že zůstavitelka zanechala vlastnoručně sepsanou závěť, kde uvedla, že svůj dům se sousedním sadem a vybavením domu odkazuje své sestřenici a jejím synům s požadavkem, aby majetek neskončil v držení jiných osob než v kruhu rodinném. Jako další odkazuje zůstavitelka ve své závěti družstevní byt, který měla ve vlastnictví, včetně jeho vybavení manželům MUDr. M. H. a J. H., opět s požadavkem, aby knihy a obrazy, které nebudou chtít vlastnit oni ani jejich děti, darovali knihovně, kterou si

zůstavitelka určila. Společně s bytem manželům zůstavitelka odkázala i veškerý majetek, který zůstavitelka v době smrti vlastnila.

Soud se následně zabýval otázkou, zda podíly předemřelých dědiců jsou shodné a dospěl k závěru, že zůstavitel pro povolané dědice nestanovil jejich podíly z dědictví a že podíly dědiců shodné jsou. Dům se sousedním sadem, který byl součástí dědictví, nebude spadat do dědění ze zákona, nýbrž do dědění ze zanechané závěti, kdy se soud odvolává k § 1504 o. z., který pojednává o uvolněnému podílu. V případě, kdy dědic, který by dědit měl a nedědí a nemá ani svého náhradníka, připojí se jeho případný podíl k podílům zbylých povolaných dědiců, ale jen v situaci, kdy by povolání dědicové měli všichni dostat stejný díl z dědictví. Dále soud odkazuje na § 1494, odst. 2 o. z., podle čehož by závěť měla být interpretována tak, aby co nejvíce odpovídala požadavkům zůstavitele, a zůstavitelka ve své závěti uvedla výslovně prosbu, aby dům zůstal v držení kruhu rodinném a odkázala jej své sestřenici.

Dědička JUDr. J. T., podala odvolání ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích, ten usnesení soudu první instance změnil a to tak, že se účast dědičky JUDr. J. T. v řízení o pozůstalosti neukončuje. Odůvodnil to tím, že soud první instance chybně užil výklad § 1494, odst. 2 o. z., kdy nepřihlíží k přání zůstavitelky a říká, že užití § 1504 o. z. by přicházelo v úvahu, pokud by byli dědici povolaní k dědění majetku celého, nikoli jen jeho částí. Dospěl k závěru, že uvolnění podílu závětního dědice ve prospěch jen některých povolaných dědiců není možný. A že výklad § 1504 o. z. je možný pouze v případě, kdy všichni povolaní dědicové dědí stejným dílem a v závěti nejsou uvedeny konkrétní podíly dědiců.

J. K. podal proti usnesení Krajského soudu dovolání. Nesouhlasí s tím, jak soud si Krajský soud vyložil znění zákona, který se týká uvolnění dědického podílu předemřelým dědicům a s tím, že by v této situaci nemělo být využito znění § 1504 o. z. Dědic je přesvědčen o tom, že by využití znění § 1504 mělo být možné, protože jen tak lze co nejvíce vyhovět přání zůstavitelky že zůstavitelka svá přání vyjevila ve své závěti a že se tudíž jen závětní dědici mají o dědictví podělit. A představuje návrh, aby dovolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně, nebo aby byla věc odvolacímu soudu vrácena k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud, jako soud dovolací, dle § 10a občanského soudního řádu a věc projednal dle zákona č. 99/1963 Sb., ve znění, které je účinné od 1. 1. 2014. Nejvyšší soud zjistil, že dovolání bylo osobou oprávněnou, a to účastníkem řízení a ve stanové lhůtě, která je uvedená v § 240, odst. 1 o. s. ř., který říká, že podat dovolání lze ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí

soudu první instance, který rozhodoval. Soud se dále zabýval otázkou přípustnosti podání dovolání.

Dovolání lze podat proti pravomocnému rozhodnutí soudu, který sloužil jako odvolací, a to v případě, že to zákon umožňuje. Otázkou přípustnosti dovolání se věnuje § 236, odst. 1, občanského soudního řádu. Pokud není uvedeno jinak, je dovolání možné podat proti rozhodnutím, která se týkají otázky hmotného nebo procesního práva, kdy soud vybočil ze zažité rozhodovací praxe nebo v případě, že se naskytla otázka, která doposud nebyla vyřešena, na což odkazuje § 237 o. s. ř.

Nevyšší soud dal za pravdu J. K., protože otázka uvolnění dědického podílu dědice ze závěti k podílům ostatních dědiců, v případě, kdy byli takto povoláni všichni dědicové je kuriozní a tato otázka doposud dovolacím soudem vyřešena nebyla.

Dle § 242 o. s. ř. dovolací soud zkoumá rozhodnutí jen v rozsahu, v jakém je napadeno a ve smyslu § 243a, odst. 1 o. s. ř., vydá dovolací soud rozhodnutí i bez jednání, nepovažuje-li zahájení jednání jako nutné. S výše uvedeným Nejvyšší soud rozhodl že podané dovolání je právně přípustné.

Jako další zkoumá Nejvyšší soud vhodnost použití ustanovení v § 1504 - § 1506 o. z., která pojednávají o uvolněném podílu.

Podle ustanovení v § 1505, odst. 1, nemá právo na uvolněný podíl ten, komu již zůstavitel určitý podíl odkázal. V případě, kdy jsou povoláni dědici, kdy jednomu podíl přidělen je a druhému nikoliv, případně uvolněný podíl tomu, kdo jako povolaný dědic podílu nenabyl.

Dle ustanovení § 1506 o. z., přechází uvolněný podíl na dědice i spolu s omezeními, které jsou s ním spojené, pokud zůstavitel nestanoví jinak.

Nová úprava Občanského zákoníku rovněž posiluje postavení závětních dědiců, a tudíž vede k co největší míře vyhovění zůstavitele. Proto omezuje právo přírůstku uvolněného podílu dědicům, kteří dědí v rámci zákonné posloupnosti.

K uvolnění dědického podílu a následné jeho akrescenci je možné připustit v situaci, kdy zůstavitel spravil pořizování pro případ smrti o celém jeho jmění, nicméně se stane, že některý z takto povolaných dědiců nedědí (zemrou dříve než zůstavitel, zřeknou se dědictví, popřípadě se stanou nezpůsobilým dědit). V případě, že zůstavitel nepořídil pořizování o celém svém majetku, bude soud rozhodovat na základě ustanovení § 1499 - § 1500 o. z. Je tedy velký rozdíl, jak zůstavitel interpretuje své pořizování pro případ smrti a zda uvede, že všichni dědí stejným

dílem, nebo například každému případně jedna čtvrtina z pozůstalosti. V případě prvním jde o dědění všeobecné, bez určení podílu, zatímco v případě druhém každý dědí ¼ a případná akrescence přípustná nebude, neboť se předpokládá, že zůstavitel dědicům chtěl zanechat jen tu část pozůstalosti, kterou jim odkázal.

Z holografní závěti, kterou zůstavitelka pořídila dne 6. 6. 2006 stojí, se dá vyčíst, že ji pořídila o celém svém majetku. Dům se sousedním sadem odkázala své sestřenci a jejím dvě synům, kde je ovšem nutno přihlídnout k faktu, že sestřenice zůstavitelky a jeden ze synů je již po smrti. Družstevní byt s vybavením odkázala manželům MUDr. M. H. a Ing. J. H. s podmínkami, aby knihy a obrazy, které nebudou chtít vlastnit oni ani jejich děti, darovali knihovně, kterou si zůstavitelka určila, a navíc jim odkázala všech majetek, který vlastnila v době smrti. Jelikož ovšem, dva uvedení závětní dědici dědit nebudou, přichází otázka, zda uplatnit uvolněný podíl podle § 1504 o. z., dědicové měli nabýt dědictví bez určení jednotlivých podílů, avšak měli dědit stejným dílem. Dovolací soud je téhož názoru, že uplatnit usnesení § 1504 o. z. lze, aniž by byli závětní dědicové povoláni bez určení jejich podílu z pozůstalosti (§ 1500 o. z.). Dovolací soud má za to, že uplatnění § 1504 o. z. zde není v rozporu s určením povinného dílu i přesto, že zůstavitelka odkázala dědicům konkrétní věci z majetku a neurčila tak jejich podíly, proto pokud nebude některý z dědiců dědit, nepřipadá jeho podíl zákonnému dědici.

Jelikož zůstavitelka vyjádřila svou vůli tím, že dům odkázala rodině K. s prosbou, aby tento majetek zůstal v rodině lze dovodit, že nastává akrescence a že právo na dědictví přechází na dědičku, která bude dědit na základě zákonné posloupnosti. Dovolací soud tímto nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, kde rozhodl o tom, že se účast dědičky v řízení o pozůstalosti ukončuje. Pro tyto skutečnosti Nejvyšší soud usnesení druhoinstančního soudu zrušil a věc vrátil zpět Krajskému soudu v Českých Budějovicích k dalšímu šetření, na což odkazuje § 243e, odst. 1 a 2 občanského soudního řádu. Usnesení Nejvyššího soudu konečný akt a nelze proti němu podat žádný opravný prostředek.

4.3. Dovolání trpící vadami (usnesení sp. zn. 24 Cdo 4107/2018-287)

V usnesení Nejvyšší soud odmítl dovolání, protože dovolání neobsahuje informace o tom, proč se dovolatel domníval, že je podání dovolání přípustné.

Usnesení jsem zvolila, protože se týká úpravy nového Občanského zákoníku, který je účinný k 1. 1. 2014 a jsou zde přiblíženy odlišné paragrafy občanského soudního řádu oproti prvnímu usnesení.

Nejvyšší soud v senátě rozhodl ve věci dodatečného projednání dědictví po V. M., které bylo zahájeno u Obvodního soudu pro Prahu 4, proti usnesení Městského soudu v Praze, řízení se účastnili rovněž účastníci Z. J., J. M., V. M. a S. F., a to tak, že dovolání odmítl.

Jako odůvodnění uvedl:

Dovolání, které podal J. M. proti usnesení Městského soudu v Praze, Nejvyšší soud odmítl ve smyslu ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř., zákona č. 99/1963 Sb., ze kterého vyplývá, že dovolání lze odmítnout v případě, kdy je dovolání podáno bezdůvodně nebo rozhodnutí odvolacího soudu obsahuje vady. Dle Nejvyššího soudu v dovolání nejsou uvedeny informace o tom, proč se dovolatel domníval, že je podání dovolání přípustné, což je uvedeno v § 241a, odst. 2 o. s. ř., ze kterého lze vyčíst co vše musí dovolání obsahovat, a to obecné náležitosti, proti jakému rozhodnutí je dovolání podáno, v jakém rozsahu dovolatel rozhodnutí napadá, jaké jsou dle dovolatele splněny podmínky k přípustnosti dovolání a co dovolatel požaduje. Dovolání dle Nejvyššího soudu obsahovalo jiný důvod dovolání, než který je v ustanovení § 241a, odst. 2 o. s. ř., a v dovolacím řízení není možné setrvat právě pro dané nedostatky. Dovolací soud uvádí, že rozhodnutí odvolacího soudu, v situaci, kdy se mají posoudit předpoklady pro zahájení dodatečného projednání dědictví, koresponduje s ustálenými principy rozhodování soudů v této oblasti a neexistuje tedy důvod proč by se právní otázka posuzovala jinak.

Protože dovolání J. M. obsahovalo vady, které nemohl Nejvyšší soud přehlédnout, a nemohl přihlédnout ani k faktu, že v dodatečném projednání dědictví po zůstaviteli soud nejednal v souladu s ustanovením § 107, odst. 1 a 2 o. s. ř., když soud neučinil rozhodnutí o nástupnictví S. F., ačkoliv jí usnesení bylo doručeno. Proti usnesení není možné podat opravný prostředek.

V usnesení § 107 o. s. ř. je uvedeno, že soud je povinen dodržovat usnesení od okamžiku, kdy jej vyhlásil, v případě, kdy ale k vyhlášení nedošlo, je vázán od okamžiku, kdy bylo doručeno, nebo pakliže není nutné doručovat, od chvíle, kdy bylo usnesení vyhotoveno. Soud však není vázán na usnesení, kterým upravuje vedení řízení.

4.4. Přiznání dědického titulu zákonnému dědici (usnesení sp. zn. 24 Cdo 1037/2022-157)

Toto rozhodnutí soudu jedná o sporu mezi zákonným dědicem, který by dědil dle třetí dědické třídy, protože sdílel se zůstavitelkou společnou domácnost. Žalobkyně (jedna ze sester zůstavitelky, která ovšem během řízení zemřela) ale namítala, že by zákonný dědic měl dědit a namítají, že po dobu jeho pracovní neschopnosti, která trvala necelý jeden rok, žil na jiné adrese

než zůstavitelka a nesdíleli tedy společnou domácnost po dobu jednoho roku před zůstavitelčinou smrtí. Druhá ze sester se společnou domácností souhlasila, a proto odvolací soud zákonnému dědici dědický titul přiznal, Nejvyšší soud pak dovolání zamítl a souhlasil s rozhodnutím odvolacího soudu.

Usnesení jsem zvolila kvůli odlišnosti případu, kterým se Nejvyšší soud zabýval, a protože se opět týká úpravy nového Občanského zákoníku, který nabyl účinnosti 1. 1. 2014.

Nejvyšší soud ČR v senátě rozhodl ve věci o určení dědického práva, který vedl Okresní soud v Nymburce, proti rozsudku, který vydal Krajský soud v Praze, tak, že dovolání zamítl a nikdo z účastníků není oprávněn požadovat náhradu nákladů, které jsou spojeny s dovolacím řízením. Jako odůvodnění uvedl:

Okresní soud v Nymburce uvedl v rozsudku za dne 8. 12. 2020, žalobce jako zákonného dědice zůstavitelky M. B. a udělil žalované E. H. povinnost zaplatit žalobci náhradu nákladů spojený s řízením ve výši 11 680 Kč, a to do tří dnů od nabytí právní moci rozsudku.

Žalovaná se vůči rozsudku odvolala, ale jelikož během odvolacího řízení zemřela, byly pověřeni její nástupci L. H. a M. H. Krajský soud v Praze svým rozsudkem rozsudek soudu Okresního v Nymburce změnil, a to tak, že žalobci byl přiznán dědický titul ze zákonné posloupnosti na pozůstalost zůstavitelky a uložil žalovaným povinnost zaplatit náklady společně a stejným dílem spojené s řízením prvoinstančního řízení ve výši 11 680 Kč do tří dnů od nabytí právní moci rozsudku. Odvolací soud následně uvedl, že i když žaloba nebyla podána i vůči sestře zůstavitelky H. M., neznamená to absenci právní věcné legitimace, jak uvedla žalovaná ve svém odvolání, dále jedním dechem dodává, že skutkový spor vznikl jen mezi žalovanou E. H. (po její smrti s jejími nástupci) a dědicem ze zákona M. B., který se zemřelou sdílel společnou domácnost, a proto by toto sporné řízení mělo být vedeno jen mezi nimi.

Co se týče věci samé, tak odvolací soud potvrdil skutkový závěr soudu první instance, že žalobce předložil důkazy, které dokládají fakt, že se zůstavitelkou sdílel společnou domácnost nejméně jeden rok před její smrtí, kdy společně žili a bydleli a byl zde patrná povaha trvalosti soužití. Žalobce přispíval zůstavitelce, dle svých finančních možností na jejich silené bydlení, na běžné fungování domácnosti a na své vlastní nutnosti. Při právním posouzení odvolání soud uvedl, že tedy nejméně jeden rok před smrtí zůstavitelky spolu s žalobcem žili ve společné domácnosti a spolu se o ni i starali, což svědčí ve prospěch žalobce ve smyslu ustanovení § 1637 z. č. 87/2012 Sb. Občanský zákoník, jako osobě, která se zůstavitelkou žila ve společné domácnosti po dobu nejméně jednoho roku. § 1637 o. z. nese název Třetí třída dědiců a je v něm

uvedeno, že pokud nedědí manžel ani zůstavitelovi rodiče, budou dědit zde ve třetí třídě zůstavitelovi sourozenci a ti, kteří se zůstavitelem sdíleli společnou domácnost, kteří o fungování společné domácnosti pečovali, anebo pokud byli závislí na podpoře zůstavitele. Dále soud uvedl, že žalobce v době své pracovní neschopnosti (tj. bez mála 12 měsíců) netrávil tolik času v domě manželů B. a místo, které složí jako evidenční pro pracovní neschopnost, měl uvedeno v okrese Ústí nad Labem, ale nelze vyvodit závěr, že by došlo ke skončení vedení společné domácnosti zůstavitelkou a žalobcem. Odvolací soud souhlasil se soudem první instance a označil jeho rozhodnutí za věcně správné, pro změnu rozsudku se rozhodl pouze z důvodu upřesnění formulace úpravy, aby lépe odpovídala povaze sporu.

Proti rozsudku, který vydal odvolací soud, vznesli žalovaní dovolání, kde se odvolávají na ustanovení § 237 o. s. ř., podle kterého má rozhodnutí odvolacího soudu řešit otázky hmotného i procesního práva a doposud vyřešeny nebyly, a že rozhodnutí vydané odvolacím soudem je nesprávné pro neposouzení právní věci. V § 237 o. s. ř. je pak uvedeno, že pokud není určeno jinak, je dovolání možné podat proti kterémukoliv rozhodnutí odvolacího soudu, který je konečný orgán v odvolacím řízení, v případě, že napadené rozhodnutí se týká řešení otázek procesního a hmotného práva, a přitom se odvolací soud odklonil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, nebo řešil otázku, která v rozhodování dovolacího soudu stále řešena nebyla nebo dovolací soud rozhodoval odlišně anebo pakliže má dovolací soud zhodnotit právní otázku s jiným výsledným rozhodnutím.

Jako zásadní otázky v právní praxi rozhodování dovolacího soudu přicházejí otázky, zda je kdokoliv oprávněn účastnit se řízení, resp. pasivní věcná legitimace v řízení, kde se rozhoduje o sporu dědického práva. Což poukazuje na fakt, že se sestra zůstavitelky neúčastnila řízení, dle dřívější judikatury bylo účinné, že v případě, kdy zůstavitelka určí odlišný okruh účastníků sporného řízení od toho, který se účastní řízení o dědictví a jako žalovaného určí pouze některého z účastníků, soud nemůže žalobě vyhovět pro absenci věcné legitimace, která vychází z hmotného práva z důvodu, že součástí řízení nejsou všichni nerozluční společníci. Dovolatelé mají za to, že sestra zůstavitelky měla souhlasit s existencí společné domácnosti mezi žalobcem a zůstavitelkou, po její smrti měl soud zajistit její právní nástupce a požadovat jejich stanovisko. Odvolací soud však nevzal v úvahu, že sestra zůstavitelky zemřela a jako by vycházel ze skutkového stavu, že stále žila.

Dovolatelé se domnívají, že stále nebyla projednány otázky, které se týkají společné domácnosti v právním slova smyslu, omluvitelných či neomluvitelných důvodů, které by

odpíraly tomu, že by společná domácnost měla stále trvat. Vznáší otázku, zda lze zlomenou ruku, rehabilitace a návštěvy lékařů považovat za vážný důvod k tomu, aby žil žalobce mimo společnou domácnost celý rok a společná domácnost měla nadále trvat a existovat. Tvrdí, že bylo žalobcem pouze tvrzeno, že musel zůstat v jiné domácnosti z vážných důvodů, avšak nedoložil žádnou lékařskou zprávu ani jiné doklady, které by toto tvrzení potvrdilo. Žalobce prý nebyl vyslechnut a odmítal návrhy žalované strany na doplnění důkazů. V rámci své pracovní neschopnosti prý sousedům tvrdil, že měl až 3x týdně dojíždět za zůstavitelkou, aby jí pomáhal s chodem domácnosti a že svou pracovní neschopnost měl vykonávat fakticky v domácnosti, která byla mimo domácnost společnou se zůstavitelkou. Celou věc uzavírají s tím, že úraz ruky nespátřují jako důvod k tomu, proč pobývat mimo společnou domácnost a popírají, že společná domácnost před žalobcovým úrazem existovala. Když se pak žalobce nastěhoval zpátky do společné domácnosti, lhůta by se počítala od tohoto data a nebyl by proto splněn předpoklad lhůty alespoň jednoho roku společného soužití. Na základě těchto zjištění dovolatelé navrhují, aby Nejvyšší soud rozsudky Krajského soudu v Praze i Okresního soudu v Nymburce zrušil a vrátil věc pro další řízení. Žalobce se k dovolání nijak nevyjádřil.

Nejvyšší soud, jakožto dovolací soud, dle § 10a občanského soudního řádu – O odvolání, která směřují proti rozhodnutím krajských nebo vrchních soudů, které jsou v roli odvolacích orgánů, rozhoduje Nejvyšší soud. Odvolání bylo podáno ve stanovené lhůtě dle § 240, odst. 1 o. s. ř. a bylo podáno osobami, které jsou k tomu způsobilé neboli jsou účastníky řízení. V ustanovení § 240, odst. 1 o. s. ř. je uvedeno, že kdokoliv z účastníků smí podat dovolání do dvou měsíců od doručení rozhodnutí, které vydal odvolací soud, který rozhodoval o rozhodnutí soudu první instance. V případě, že odvolací soud vydal opravné usnesení, počítá se lhůta až od doručení tohoto opravného usnesení.

V první řadě Nejvyšší soud řešil otázku, zda je podání dovolání přípustné. Dovolání je možné podat proti pravomocným rozhodnutím v případech uznaných zákonem, § 236, odst. 1 o. s. ř. – Dovolá lze podat proti pravomocným rozhodnutím odvolacího soudu, pakliže to zákon uznává. Podle ustanovení § 237 o. s. ř., pokud není přiznáno jinak, je dovolání možné podat proti všem rozhodnutím, která odvolacím řízením končí a v případě, že je nutné před rozhodnutím dořešit otázky v hmotněprávní a procesněprávní rovině a soud se při řešení odchyluje od ustálené rozhodovací praxe nebo dovolací soud rozhodl rozdílně nebo je právní otázka vyhodnocena jinak.

Nejvyšší soud rozhodl, že rozhodnutí odvolacího soudu nebylo vydáno v souvislosti se současnou právní úpravou, a je proto dovolání žalovaných oprávněné. Ovšem po přezkoumání dovolání dle ustanovení § 242 o. s. ř., které vedl bez jednání dle § 243a o. s. ř., došel Nejvyšší soud k závěru, že bylo dovolání podáno podané bezdůvodně. Z ustanovení § 242 o. s. ř. je patrné, že dovolací soud zkoumá dovolání jen v rozsahu, ve kterém je dovolání podáno, rozhodnutí soudu, který byl soudem odvolacím, je možné přezkoumat jen z těch důvodů, které jsou uvedené v dovolání. Účastníci dle § 242, odst. 4 o. s. ř. mohou dovolání ve lhůtě, která slouží k podání dovolání, vymezení důvodů dovolání a spolu s tím i rozsah, ve kterém rozhodnutí odvolacího soudu napadají.

Dědit je možné na základě závěti, dědické smlouvy nebo podle zákonné posloupnosti. Lze všechny uvedené možnosti lze použít i současně, dle ustanovení § 1476 občanského zákoníku - § 1476 Dědění je možné na základě dědické smlouvy, ze zákona či ze závěti. Dědické tituly lze použít i souběžně.

V případě, že uplatňuje právo na dědictví více dědiců, který svědčí právo na dědictví, odkáže soud toho dědice, který má slabší právo na uplatnění žaloby. Pokud určený dědic žalobu nepodá ve stanovené lhůtě, jeho dědické právo sice nezaniká, ale nebude k němu přihlíženo, dle ustanovení § 1672 o. z. – V případě, kdy se právo na dědictví snaží uplatnit více dědiců a navzájem si odporují, soud odkáže takového dědice, který má slabší právní důvod na uplatnění žaloby.

Soud pak zkoumá dědická práva těch, které o jejich dědických právech vyrozuměl nebo kteří uplatnili své dědické právo, pakliže dědictví neodmítli. Za situace, kdy je nutné pro vyřešení sporu prokázat sporné skutečnosti, soud určí usnesením některého z účastníků, jehož dědické právo na dědictví jeví jako nejslabší, aby na svá práva uplatnil žalobu. Ta se podává ve lhůtě, u které není přípustné, aby byla kratší než 2 měsíce, na což je odkázáno v § 170, odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních.

Ze zjištění skutkového stavu lze odvodit, že právo na dědictví po zůstavitelce M. B. náleží dědicům, kteří dědí dle dědické zákonné posloupnosti, v řízení totiž nebyla zjištěna existence ani závěti nebo dědické smlouvy. Dědici budou dědit podle ustanovení § 1637, odst. 1 o. z., ve kterém je výčet dědiců, kteří dědí ve třetí třídě dědiců, jelikož byla zůstavitelka bezdětná a vdova a její rodiče již předemřeli. Dědí proto sestry zůstavitelky a J. V., který uplatnil dědický nárok jako osoba, která žila ve společné domácnosti se zůstavitelkou. Jedna ze sester zpochybnila soužití ve společné domácnosti, proto J. V. podal ve stanovené lhůtě žalobu a jako

žalovanou označil tu sestru, která jeho tvrzení zpochybnila, avšak ta zemřela a o necelý rok zemřela i druhá ze sester.

Odvolací soud v dané věci v odůvodnění rozsudku, který byl napaden, zmínil, že i když se sestra zůstavitelky smrti své sestry dožila, nemusí být účastníci sporného řízení přikloněny na stranu žalované, neboť se má za to, že spor by měl být veden mezi účastníky, mezi kterými vznikl. Druhá sestra navíc již před podáním žaloby s vedením společné domácnosti vyjádřila svůj souhlas, a proto tento závěr koresponduje s rozhodnutím dovolacího soudu. Rozhodnutí tohoto sporného řízení nijak neovlivní skutečnost, že jsou sestry zůstavitelky dědičky dle zákonné posloupnosti a dědí i za situace, kdy by byl přiznán dědický titul žalobce.

Dovolatelé se dovolávají toho, že dle nich soud ještě neřešil „otázku dočasné pracovní neschopnosti člena tvrzené společné domácnosti po dobu tvrzeného vedení společné domácnosti“ a byly položeny další otázky, které byly k tématu setrvání ve společné domácnosti v době pracovní neschopnosti a přetrvání jednoho člena na jiné adrese. Takovéto otázky však nekorrespondují s ustanovením § 237 o. s. ř. – dovolání přichází v úvahu, pokud je třeba vyřešit otázky hmotněprávní nebo procesněprávní a odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe. Nejvyššímu soudu nepřísluší znovu zkoumat dokazování odvolacího soudu a odvolacímu soudu nepřísluší zkoumat skutková zjištění dovolacího soudu.

Dovolací soud uvedl, že z výčtu výše je rozsudek, který vydal odvolací soud správný. Nejvyšší soud neshledal v rozsudku odvolacího soudu vady, které by byly uvedeny v ustanovení § 229, odst. 1 a odst. 2 o. s. ř. nebo jakoukoliv jinou vadu, která by zapříčinila nesprávné rozhodnutí v dané věci, proto podané dovolání Nejvyšší soud zamítl. Nelze proti tomuto rozhodnutí podat opravná prostředek.

Ustanovení § 229, odst. 1 o. s. ř. – Účastník smí podat žalobu pro zmatečnost v případě, když bude chtít napadnout rozhodnutí soudu prvního stupně, které již nabylo pravomoci v případech, které jsou vyčteny v písmenech a – h.

Ustanovení § 229, odst. 2 o. s. ř. – Účastník smí rovněž podat žalobu pro zmatečnost proti pravomocnému rozhodnutí prvoinstančního soudu nebo soudu odvolacího nebo proti jejich usnesení, kterým bylo rozhodnuto v téže věci.

4.5. Přípustnost dovolání (usnesení sp. zn. 30 Cdo 21/2016)

Rozhodnutí soudu řeší žalobu žalobkyně, která požaduje náhradu za nemajetkovou újmu za chybné postupování a nepřiměřenou délku dědického řízení dědictví po matce zůstavitelky a

dědictví po otci zůstavitelky. Nejvyšší soud však dovolání žalobkyně zamítl, protože dovolání obsahovalo vady, které byly neslučitelné s pokračováním řízení a žalobkyně tyto vady ve stanovené lhůtě neodstranila. Žalobkyně dále neuvedla, v čem spatřuje přípustnost podání dovolání.

I toto usnesení jsem volila, protože se týká úpravy nového občanského zákoníku, který je účinný od 1. 1. 2014. Zajímavé pro mě rovněž byla skutečnost, že žalobkyně vymáhá peněžní částku za nemajetkovou újmu, která ji měla vzniknout.

Nejvyšší soud ČR v senátu rozhodl o věci dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze, a to tak, že dovolání odmítl. Určil taktéž, že žádný z účastníků nemá nárok na náhradu nákladů spojených s dovolacím řízením.

Soud obvodní pro město Prahu 2 jako prvoinstanční soud vydal rozsudek, kde zamítl žalobu, ve které žalobkyně žádá zaplatit částku 1 166 600 Kč (výrok I) a určil, že nikdo z účastníků nemá nárok na náhradu nákladů spojených s řízením (výrok II).

Odvolacím soudem je v této situaci soud Městský v Praze, který výrok I a rozsudek soudu první instance potvrdil. Výrok II pozměnil tak, že žalované nárok na kompenzaci nákladů nepřiznává. A ve svém výroku III rozhodl, že žalované nepřiznává ani kompenzaci nákladů odvolacího řízení.

Žalobkyně zmíněnou částkou požaduje jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která ji měla vzniknout, a náhradu škody ve formě ušlého zisku, ke kterému měla přijít v důsledku chybného postupování a nepřiměřené délky dědického řízení, které probíhalo u Státního notářství v Praze 4 jako řízení o dědictví po matce žalobkyně a dále u Obvodního soudu pro město Prahu 4 jako řízení o dědictví po otci žalobkyně.

Ve stanovené lhůtě podala žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu včasné dovolání, kterým napadla výrok I. Nejvyšší soud však její dovolání dle ustanovení § 243c o. s. ř. odmítl.

§ 243c o. s. ř – Pokud je proti rozhodnutí odvolacího soudu podáno dovolání, které obsahuje vady, které ve stanovené lhůtě však nebyly odstraněny a nelze pro ně v dovolacím řízení pokračovat, nebo je dovolání podáno bezdůvodně, bude dovolání Nejvyšším soudem odmítnuto.

Žalobkyně dále namítala, že do pracovní náplně notáře spadá povinnost správně zapsat do katastru nemovitostí vlastnická práva otce žalobkyně, že notář má určitý odpovědnostní titul a jeho povinností bylo si aktivně vyhledat majetek zůstavitele. Ovšem se žalobkyně odkazuje na

usnesení Nejvyššího soudu z roku 1999, což odvolací soud uznal jako promlčené, s výjimkou dodatečného řízení ohledně dědictví po otci žalobkyně.

Žalobkyně řádně neuvedla, co spatřuje jako předpoklad pro splnění podmínek pro přípustnost dovolání, které dovolání obsahuje. Tyto náměty mohou být, že její není možné, aby její nárok byl promlčen, že má věc pro ni zvláštní význam, že odvolací soud řádně nevyřešil otázku nesprávného postupu notářů, což vedlo k tomu, že žalobkyně měla problém svůj majetek řádně využívat, čímž vznikala jak majetková, tak nemajetková újma, kterou představovala uvedená výše, že soud nejednal v přiměřené lhůtě dle zákona.

V případě, kdy je dovolání přípustné pouze v případech, které jsou uvedeny v usnesení § 237 o. s. ř. má dovolatel povinnost přesně vymezit, která z uvedených podmínek je dle něj splněna v jeho případě. Námitky a vyjádření nesouhlasu s odvolacím soudem není dostačující. Nedostatečné je rovněž i odkázání se na rozhodnutí Ústavního soudu, kam žalobkyně podala ústavní stížnost, ovšem její podaná stížnost byla odmítnuta. Je tedy klíčové, aby dovolatel přesně uvedl, v čem spatřuje předpoklady přípustnosti pro každý všechny důvody dovolání samostatně. Jen tak bude zajištěna novela Občanského soudního řádu, zákona č. 404/2012 Sb.

Žalobkyně v tomto případě bohužel neuvedla, jaké předpoklady vnímá jako klíčové pro splnění přípustnosti a dovolání v jednotlivých částech obsahuje vady, které nejsou slučitelné s pokračováním dovolacího řízení a Nejvyšší soud tak neměl na výběr a musel dovolání žalobkyně odmítnout.

Na základě výše uvedených skutečností Nejvyšší soud dovolání odmítl dle ustanovení § 243c, odst. 1 o. s. ř., protože žalobkyně vady dovolání ve stanovené lhůtě neodstranila, dle ustanovení § 241b, odst. 3 o. s. ř., a v dovolacím řízení tak není možné dále pokračovat, protože není přípustné.

§ 243c, odst. 1 o. s. ř – Pokud je proti rozhodnutí odvolacího soudu podáno dovolání, které obsahuje vady, které ve stanovené lhůtě však nebyly odstraněny a nelze pro ně v dovolacím řízení pokračovat, nebo je dovolání podáno bezdůvodně, bude dovolání Nejvyšším soudem odmítnuto.

§ 241b, odst. 3 o. s. ř – Nekompletní dovolání, ve kterém nejsou uvedeny informace o tom, v jak velkém rozsahu je rozhodnutí soudu odvolacího napadeno, nejsou uvedeny důvody, proč je dovolání podáno. Pokud nejsou splněny podmínky podání dovolání, které jsou v ustanovení § 241, běží dovolateli lhůta pro úpravu, která mu byla stanovena. Nejsou-li však všechny potřebné

důvody a informace doplněny ve stanovené lhůtě, předseda prvoinstančního soudu dovolací řízení zastaví.

4.6. Vydědění nepominutelného dědice (usnesení sp. zn. 24 Cdo 2823/2023-106)

Zůstavitel vyhotoví dvě varianty závěti, kde v první jednoho ze svých synů vydědí a v té druhé opomene svou dceru a znovu vydědí svého syna, takže dědictví má nabýt druhý ze synů zůstavitele. Vyděděný syn nenamítal existenci vydědění, nýbrž důvody vydědění, avšak i přes to se účastníkem řízení nestal.

Usnesení jsem volila kvůli situaci vydědění nepominutelného dědice, a protože se týká nové úpravy Občanského zákoníku účinného od 1. 1. 2014.

Nejvyšší soud ČR v senátu rozhodl ve věci jednání o pozůstalosti po zůstaviteli A. M., kterého se účastnili i děti pozůstalého, vedené u Obvodního soudu v Praze 5, proti usnesení, které vydal Městský soud v Praze, a to tak, že Nejvyšší soud dovolání odmítl. Žádný z účastníků nemá nárok na náhradu nákladů spojených s dovolacím řízením.

Jako odůvodnění uvedl:

Notář, jakožto pověřený soudní komisař ukončil účast, jménem Obvodního soudu v Praze 5, co by prvoinstanční soud, P. M. (jednoho z dětí zůstavitele) v jednání o pozůstalosti. Dále bude jednat pouze s dalšími dětmi zůstavitele T. M. a V. M.

Odvolací soud, Městský soud v Praze, usnesení prvoinstančního soudu potvrdil a uložil náhradu nákladů spojených s řízením.

Soudy takto rozhodly, jelikož všem třem dětem zůstavitele svědčí zákonné dědické tituly a dědili by v první dědické třídě, avšak zůstavitel vyhotovil dvě pořízení pro případ smrti. Prvním je závěť a vydědění, které je ve formě notářského zápisu ze dne 2. 12. 2020. Tímto zůstavitel jako dědice povolal rovným dílem V. M. a T. M. Syna P. M. v této listině vydědil dle ustanovení § 1646, odst. 1, písm. a) a písm. b) Občanského zákoníku, zákona číslo 89/2012 Sb. – Ze zákonem stanovených důvodů lze nepominutelnému dědici odeprít právo na jeho povinný díl z dědictví, a to v případě, pokud neposkytl zůstaviteli nutnou podporu v nouzi a když o zůstavitele nejevila skutečný zájem, jaký by měl.

O dva roky později vznikla závěť nová, rovněž sepsána formou notářského zápisu, ovšem zůstavitel zde povolal pouze dědice T. M., který je způsobilý dědit dle ustanovení § 1481 o. z.

a dceru V. M. pominul a dědice P. M. rovněž v listině vydědil. Dědic T. M. dědictví neodmítl dle § 1485 o. z. a dcera má nárok na povinný díl, jakožto nepominutelný dědic dle § 113 zákona č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních. Třetí dědic nerozporuje pravost listin, ovšem uvedl, že nejsou udány důvody vydědění.

§ 1481 o. z. – Z dědictví lze vyloučit toho dědice, který spáchal úmyslný trestní čin proti zůstavitelovi, jeho předku nebo, dítěti nebo manželu nebo se dopustil zavrženíhodného činu proti poslední vůli zůstavitele, zůstavitele k vyhotovení poslední vůle nutil nebo projev překazil.

§ 1485 o. z. – Dědic je oprávněn po zůstavitelově smrti dědictví odmítnout, pokud to dědická smlouva nezohledňuje.

§ 113 z. ř. s. – Nepominutelný dědic je jedním z účastníků v případě, pokud jde o seznam pozůstalosti, určení ceny pozůstalosti nebo jde o vypořádání povinného dílu.

Soudy uvedly, že P. M. nadále nebude účastníkem řízení, avšak má nárok na splacení své pohledávky, který představuje povinný díl z pozůstalosti.

Proti usnesení odvolacího soudu P. M. podal dovolání, které Nejvyšší soud dle usnesení § 243c, odst. 1 o. s. ř. odmítl.

§ 243c, odst. 1 o. s. ř. – Pokud podané dovolání trpí vadami nebo není přípustné, vady nejsou ve stanovené lhůtě odstraněny a nelze proto v dovolacím řízení setrvat, takové dovolání soud odmítne.

Pokud existenci dokumentu o vydědění dědic nezpochybňuje a jen tvrdí, že neexistují důvody pro vydědění, bude na něj pohlíženo jako dědice vyděděného a podle ustanovení § 1646, odst. 1 o. z. nemá nárok na povinný díl z dědictví. Dědic, kterému pak nenáleží povinný díl z dědictví, není již dědicem a nebude ani účastníkem řízení ani dle ustanovení § 113 z. ř. s.

Nejvyšší soud nevyhověl žádosti P. M., který žádal, aby bylo o dané věci projednáno jinak, avšak soud neshledal důvod své usnesení měnit. Bylo-li namítáno, že je rozhodováno prostřednictvím usnesení, tak soud uvádí, že dle § 25, odst. 1 z. ř. s. je v řízeních o pozůstalosti rozhodováno právě usnesením.

§ 25, odst. 1 z. ř. – Ve věci samé soud bude rozhodovat usnesením, pokud není v zákoně uvedeno jinak.

Nepominutelný dědic, který neuplatní nárok na pozůstalost nebo její povinný podíl, nevzdal se práva na svůj povinný díl a požaduje vypořádání v řízení o pozůstalosti (dle ustanovení § 113 z. ř. s. – Nepominutelný dědic je jedním z účastníků v případě, pokud jde o seznam pozůstalosti, určení ceny pozůstalosti nebo jde o vypořádání povinného dílu.) bude účastníkem řízení jen do té doby, nežli zůstavitel v pořízení pro případ smrti buď povolá jiného dědice nebo dojde k vydědění dědice, a proto mu bude odepřen povinný díl z pozůstalosti. V případě vydědění dědic už ztrácí titul nepominutelného dědice a už není účastníkem řízení a nelze rozporovat existenci důvodů pro vydědění. Použití ustanovení § 113 z. ř. s. lze použít převážně u zůstavitelem opomenutých dědiců.

Dle Nejvyššího soudu není třeba přehodnocovat již vydané rozhodnutí a podané dovolání soud neshledal dle ustanovení § 237 o. s. ř. jako přípustné. A v souladu s ustanovením § 243c, odst. 1 o. s. ř. soud dovolání odmítl. Proti rozhodnutí nelze podat žádný z opravných prostředků.

§ 237 o. s. ř. –V případě, že zákon nestanoví jinak lze dovolání podat proti všem rozhodnutím odvolacího soudu, které je konečným aktem odvolacího řízení, pokud na rozhodnutí leží otázka hmotného nebo procesního práva při jejichž vyřešení se soud vychýlil od ustálených rozhodovacích postupů a praxe.

§ 243c, odst. 1 o. s. ř. – Pokud podané dovolání trpí vadami nebo není přípustné, vady nejsou ve stanovené lhůtě odstraněny a nelze proto v dovolacím řízení setrvat, takové dovolání soud odmítne.

ZÁVĚR

Ve své práci, která nesla téma řízení o pozůstalosti jsem se věnovala představení a vymezení základních pojmů řízení o pozůstalosti a dědického práva. Nejprve jsem zpracovala krátký historický vývoj dědického práva a první část byla věnována hmotnému dědickému právu, kde jsem se snažila přiblížit základní pojmy dědického práva. Právu procesnímu jsou věnovány další kapitoly, ve kterých je rozebrán postup při řízení o pozůstalosti, podání opravných prostředků nebo kdo může být účastníkem řízení o pozůstalosti.

V poslední části práce jsem představila stručně jakou činnost vykonává Nejvyšší soud a jaká řízení za posledních deset vedl. Zpracovala jsem tabulku, která obsahuje jednotlivá ustanovení Nejvyššího soudu dle jednotlivých klíčových slov z vyhledávání rozhodnutí. V neposlední řadě jsem analyzovala některá z rozhodnutí. Zkoumala jsem, jak Nejvyšší soud rozhodl v dovolacím řízení, k jakým ustanovením se odkazoval, ve kterých zákonech.

Cílem práce byla deskripce právní úpravy dědického práva a řízení o pozůstalosti v současnosti a v historických souvislostech a následná analýza judikatury Nejvyššího soudu, která se týká řízení o pozůstalosti. K dosažení první části cíle, a to deskripce úpravy dědického práva a popisu řízení o pozůstalosti, jsem využila odbornou literaturu, zákony a odborné články. K naplnění cíle analyzování judikatury Nejvyššího soudu jsem nejprve na webových stránkách Nejvyššího soudu hledala rozhodnutí soudu, která soud v souvislosti s řízením o pozůstalosti a dědických právech obecně vydal. Dále jsem volila některá z rozhodnutí, aby se týkaly nové úpravy Občanského zákoníku, a dále analyzovala jednotlivá usnesení jednotlivých soudů (ať už soudů prvoinstančních, odvolacích nebo soudu dovolacího) a snažila se interpretovat jejich znění v zákoně.

Řízení o pozůstalosti je zajímavé odvětví práva a mnoho lidí se právě s dědickým právem v praxi pravděpodobně setká.

POUŽITÁ LITERATURA

1. BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-292-9.
2. FIALA, Josef. *Občanské právo: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.8.2006*. Meritum (ASPI). Praha: ASPI, c2006. ISBN 80-7357-212-5.
3. MALAST, Jan a SVOBODA, Karel. *Průvodce světem práva*. Praha: Eduko, 2017. ISBN 978-80-88057-33-8.
4. TAUCHEN, Jaromír. *Masarykova Univerzita*. Online. Zprávy z MUNI. 2013. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/vite/3850-z-ceho-vychazi-dedicke-pravo>. [cit. 2024-03-05].
5. MIKEŠ, Jiří a , Ladislav Muzikář. *Dědické právo v teorii a praxi*. 1. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-79-0.
6. Nejvyšší soud. Online. Nejvyšší soud. 2018. Dostupné z: <https://www.nsoud.cz>. [cit. 2024-04-07].
7. NOVOTNÝ, Petr a NOVOTNÁ, Monika. *Nový občanský zákoník*. 2., aktualizované vydání. Právo pro každého (Grada). Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0432-1.
8. PLECITÝ, Vladimír; SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5.
9. SALÁK JR., Pavel. *PAVEL. DĚDICKÉ PRÁVO 1948-1989 OPTIKOU PRÁVA ŘÍMSKÉHO*. Online. BRNO: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5917-7. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/content/cs/>, https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/10%20Ovlivnova%20ni%20sfery/17%20salak.pdf. [cit. 2024-03-18].
10. SCHELLE, Karel. *Základy občanského práva*. 2, upr. a rozš. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2010. ISBN 9788074180668.
11. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1843/2016
12. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2019, sp. zn. 24 Cdo 4107/2018-287
13. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. 24 Cdo 1037/2022-157
14. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 7. 2016, sp. zn. 30 Cdo 21/2016
15. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2023, sp. zn. 24 Cdo 2823/2023
16. WELLECH, Eliška. *Vyznejte se v dědickém řízení: vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku*. Brno: BizBooks, 2014. ISBN 978-80-265-0218-0.

17. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-24]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
18. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-24]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
19. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-24]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.